

MALMIN TAIDEOHJELMA

9.6.2025

Helsinki

HAM

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	3
2. MIKSI TAIDEOHJELMAA TARVITAAN?	4
3. JULKINEN TAIDE.....	5
Julkinen taide kaikkien helsinkiläisten	5
taidekokoelmassa	5
Julkisen taiteen ominaispiirteitä	5
Miksi julkista taidetta?	7
4. MALMI EILEN, TÄNÄÄN JA HUOMENNA.....	8
Malmin historia lyhyesti	8
Monikulttuurinen ja kasvava Malmi vuonna 2024	9
Tulevaisuuden Malmi – Koillis-Helsingin keskus	10
Malmin kaava-alueet kartalla ja asuntorakentamisen aikataulu	11
5. TAIDE MALMILLA NYT JA TULEVAISUUDESSA	12
Visio.....	12
Nykyiset julkisen tilan teokset Malmilla	14
Taiteen paikat Malmilla.....	16
Uudistuva kaupunkikeskus: Malmin keskusta.....	17
Uuden ja vanhan välissä: Pikitehtaankorttelit ja Sunnuntaikorttelit....	19
Uuden äärellä: Malminkenttä	21
Uutta ja vanhaa Malmia yhdistävät keskeiset reitit	24
6. JULKISEN TAIDETOOKSEN TILAAMINEN	25
Prosenttiperiaate julkisen taiteen rahoitusmallina	25
Hankintatapa	26
Toimijat taidehankkeissa Malmilla	27
Taideohjelmasta taideteokseen: taidehankkeen vaiheet Malmilla	29
7. KULMAKIVENÄ VASTUULLISUUS	31
Ekologinen kestävyys.....	31
Kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen vastuullisuus	32
Vastuu teoksista: Julkisen taideteoksen ylläpito ja kuuluminen museokokoelmaan	33
8. KOHTI TAIDEHANKINTOJA.....	34
LÄHTEET:.....	35

Laura Könönen: Ei taivasta rajana (2024), Jätkäsaari. Kuva: Maija Toivanen / HAM.

Kannen kuvitus: Oona Mäkelä (2025).

1. JOHDANTO

Taide ja kulttuuri ovat Helsingin keskeisiä voimia ja voimavaroja.¹ Helsingin kaupungin kaupunkistrategiassa 2021–2025 on tuotu esiin taiteen ja kulttuurin suuri arvo ja merkitys sekä tarve vaalia niiden kukoistusta.² Taide yhteisessä julkisessa tilassa nostaa osaltaan rakennetun ympäristön laatua ja luo viihtyisää, toimivaa ja kaunista kaupunkiympäristöä. Julkinen taide on demokraattista: se on kaikkien tavoitettavissa.

Kaupunkilaiset saavat lähiympäristöönsä uutta julkista taidetta pääosin rakentamisen yhteydessä, kun Helsingin kaupunki uudistaa tai peruskorjaa kiinteistö- tai infraomaisuuttaan kuten kouluja, päiväkoteja ja terveysasemia, tai katuja, puistoja ja laajempia kaupunkialueita. Tällaista rakennushankkeisiin kytkettyvää taiteen rahoitusmallia kutsutaan **taiteen prosenttiperiaatteeksi** ja tällä tavoin syntynyttä taidetta **prosenttitaiteeksi**. Helsinki on sitoutunut prosenttiperiaatteen noudattamiseen vuodesta 1991.

Helsingin väestö jatkaa kasvuaan ja uusia asuntoja tarvitaan uusille asukkaille. Suurin osa Helsingin uusista asunnoista syntyy täydennysrakentamalla vanhoja asuinalueita.³ Muuttuvassa kaupungissa ja erityisesti kaupunkiuudistusalueilla julkisella taiteella on tärkeä rooli. Taide vahvistaa alueiden omaleimaisuutta ja tarjoaa asukkaiden arkiympäristöön kiinnostavia ja merkityksellisiä sisältöjä.

Yksi Helsingin keskeisistä uudistuvista alueista on **Malmi**. Malmi on kaupunkiuudistusalue⁴, johon kaupunki tulee panostamaan merkittävästi positiivisen kehityksen tukemiseksi. Tavoitteena on, että Malmista kasvaa vahva, vetovoimainen ja monipuolinen Koillis-Helsingin keskus. Tämä tarkoittaa käytännössä kaupunkiympäristön kohentamista, palveluiden ja liikenneyhteyksien parantamista sekä uusien asuntojen rakentamista. Merkittävin muutos on Malminkentän rakentaminen. Malminkentästä suunnitellaan monimuotoinen ja elävä alue 25 000 asukkaalle ja 2000 työpaikalle.⁵ Taide voi eri tavoin tukea Malmin alueidentiteettiä ja olla mukana muovaamassa tulevaisuuden Malmia viihtyisänä ja inspiroivana asuinpaikkana.

¹ Helsingin kaupunki (2020). Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 - Kulttuurivisio 2030.

² Helsingin kaupunki (2021). Kasvun paikka - Helsingin kaupungin kaupunkistrategia 2021–2025

³ Helsingin kaupunki (2024): Suunnittelu ja kaavoituskatsaus 2024.

⁴ Katso lisätietoja Helsingin kaupunkiuudistusalueista: [Kaupunkiuudistus | Helsingin kaupunki](#)

⁵ Helsingin kaupunki (2016) Malminkentän kaavarunko.

Jacob Dahlgren: *Early One Morning, Eternity Sculpture* (2019) Kuva: Hanna Kukorelli / HAM.

2. MIKSI TAIDEOHJELMAA TARVITAAN?

Taideohjelma ohjaa julkisen taiteen toteuttamista Malmilla. Ohjelma koskee Ylä- ja Ala-Malmia sekä Malminkenttää. Se luo **vision** julkisen taiteen roolista alueella ja kertoo, miten taiteen prosenttiperiaatetta sovelletaan juuri tällä alueella. Taideohjelma on osoitus kaupungin tahtotilasta tuoda Malmille julkista taidetta johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti.

Keskeinen osa taideohjelman laatimista on ollut tunnistaa Malmilta tärkeät ja kaupunkikuvallisesti keskeiset paikat taideteoksille. Tarkoituksena on ollut hahmotella paikat jatkosuunnittelun pohjaksi – ei vielä määritellä taideteosten tarkkoja sijainteja tai sitä, millaisia teokset tulevat olemaan. Paikkoja taiteelle löytyy sekä uusilta rakennettavilta alueilta kuten Malminkentältä että vanhoilta asuinalueilta ja keskustasta.

Taideohjelma toimii myös tietopankkina, joka avaa kaikille julkisen taiteen osapuolille kaupungin julkisen taiteen prosesseja ja Malmin erityispiirteitä. Se kokoaa taiteilijoille tärkeää taustatietoa alueesta, jolle he teoksiaan suunnittelevat.

Taideohjelma määrittelee toimintatavat ja eri toimijoiden roolit julkisen taiteen hankkeissa. Se takaa jatkuvuuden useita vuosia kestävässä ja kaupungin eri toimialoja koskevissa hankkeissa, joissa henkilöstö saattaa vaihtua, mutta tiedon on tärkeää siirtyä eteenpäin.

Malmin taideohjelma on ensimmäinen taideohjelma, joka Helsingissä tehdään tässä laajuudessa kaupungin sisäisenä yhteistyönä. Sen on tarkoitus olla päivittyvä työkalu, jota voidaan käyttää mallina vastaavien taideohjelmien laatimiseksi muillekin alueille. Ohjelman ovat laatineet prosenttitaitteen tilaajina toimivat kaupunginkanslia ja kaupunkiympäristön toimiala (KYMP), taideasiantuntijana toimiva HAM Helsingin taidemuseo sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala (KUVA).

3. JULKINEN TAIDE

Julkinen taide kaikkien helsinkiläisten taidekokoelmassa

Helsingin kaupungilla on noin 11 000 teoksen **taidekokoelma**. Osa taidekokoelmaa on yli 500 teosta käsittävä **julkisen taiteen kokoelma**, joka on Suomen suurin ja valtakunnallisesti merkittävä. Siihen kuuluu teoksia kolmelta vuosisadalta, kuten Aleksanteri II:n muistomerkin, Havis Amandan, Sibeliuksen monumentin ja Talvisodan muistomerkin kaltaisia kansallisaarteita.

Julkisista taideteoksista hieman yli puolet on kaikkien nähtävillä julkisissa ulkotiloissa kaupungin yleisillä alueilla, puistoissa ja aukioilla, sekä kaupungin kiinteistöjen julkisivuissa tai tonteilla. Saman verran varta vasten paikkaansa suunniteltuja teoksia löytyy puolijulkisista sisätiloista kuten kaupungin omistamista kirjastoista, kouluista ja päiväkodeista. Julkisen taiteen kokoelma karttuu vuosittain noin 15–20 teoksella erityisesti prosenttiperiaatteen ansiosta. Vuonna 2024 prosenttiteoksia oli noin 250 kappaletta. Helsingin julkisilla paikoilla on myös yritysten, valtion ja yksityisten tahojen omistamia teoksia, jotka eivät kuulu kaupungin taidekokoelmaan.

Toimintasäännössään kaupunki on määrittänyt taidekokoelman kartuttamisen, hallinnoinnin ja hoitamisen HAM Helsingin taidemuseon tehtäväksi.

Julkisen taiteen ominaispiirteitä

Kukin aikakausi on tuottanut julkiseen tilaan merkittävimmäksi ja arvokkaimmaksi kokemaansa taidetta. Julkinen taide kytkeytyy vahvasti kulloisiinkin käsityksiin siitä, kenelle ja millaiseen käyttöön julkinen tila on tarkoitettu. Tämän päivän Helsingissä julkinen taide mielletään osaksi jaettua, demokraattista, kaikille tarkoitettua rakennettua ympäristöä.

Julkisen taiteen muodot, ilmaisukeinot ja tekniikat ovat moninaisia. Perinteiset näköispatsaat ovat saaneet rinnalleen abstrakteja veistoksia jo pitkään, ja nykyisin julkiset teokset voivat olla lähes mitä vain: maalia, piirrosta, valokuvaa, ääntä, valoa, performansseja, videota, bittejä netissä, ympäristön muokkaamista tai täysin käsitteellisiä teoksia. Julkisella taiteella ei siis ole jotakin kaikkia teoksia yhdistävää ulkoista tunnusmerkkiä, vaan julkisen taiteen teokset ovat osa nykytaiteen laajaa ja moninaista kenttää. Usein onkin mielekkäämpää puhua **”taiteesta julkisessa tilassa”**. Tässä ohjelmassa käytetään lyhyiden vuoksi termiä ”julkinen taide”.

Julkisesta taiteesta voidaan kuitenkin tunnistaa yksi selkeä erityispiirre: teoksen suhde ja vuorovaikutus ympäristöönsä eli **paikkasidonnaisuus**. Teokset voivat olla paikkasidonnaisia eri tavoin ja eriasteisesti. Teos voi kiinnittyä paikan sosiaalisiin verkostoihin, tilan käyttötapoihin tai historiaan ja tuoda näitä näkyviksi. Se voi luoda paikkaansa uusia merkityksiä ja muokata ympäristöään hienovaraisesti tai kokonaisvaltaisesti. Teos voi integroida ympäristöönsä (esim. katukiveys, julkisivu) tai olla erillinen itsenäinen objekti tai moniosainen kokonaisuus. Joskus teos on niin erottamaton osa omaa ympäristöään, että sen siirtäminen toiseen paikkaan muuttaisi ratkaisevalla tavalla teoksen luonnetta ja merkityksiä.

Julkinen taide on perinteisesti ollut **pysyväisluonteista** eli sen on suunniteltu pysyvän paikassaan vuosikymmeniä, jopa vuosisatoja. Tämä vaatii materiaaleilta ja tekniikoilta kestävyyttä. Teoksen sisältöjen ja merkitysten tulisi avautua myös tuleville sukupolville.

Jani Ruscican videoteos *Toivo* on höyhenpukuinen (2019) on pysyvästi esillä keskustakirjasto Oodin näytöillä Kuva: Hanna Kukorelli / HAM.

WAUHAUS: *Suurenmoinen sotku* (2021) on Vuosaaren huipulle suunniteltu esityksellinen teos. Kuva: Katri Naukkarinen.

Nykyään toteutetaan yhä enemmän myös väliaikaisia teoksia, joilla on tietty ajallinen kesto. Esimerkkejä tästä ovat mm. kerran tai pari toteutettavat tapahtumat, prosessit tai sellaiset teokset, joiden materiaaleilla on rajattu elinkaari. Tällaiset **aikasadonnaiset** teokset voivat pureutua pysyväisluonteisiin teoksiin herkemmin ajankohtaiseen tai ajallisesti rajattuun ilmiöön. Myös väliaikainen teos voi olla paikkasidonnainen niin, että sen ympäristö luo teokseen erityisiä merkityksiä. Aikasadonnaisten teosten dokumentoinnin merkitys korostuu, koska tämä aineisto jää jäljelle teoksesta sen jälkeen, kun teos on päättynyt tai poistettu.

Julkisessa tilassa teos on aina tekemisissä yleisöjensä kanssa. Taiteilija voi myös halutessaan kutsua tilojen käyttäjiä ja alueiden asukkaita ottamaan konkreettisesti osaa teoksen tekoprosessiin. **Osallisuus ja omistajuus** teokseen voi muotoutua eri tavoin myös teoksen valmistumisen jälkeen mm. teoksen ympärille muodostuvien tapojen, paikalle muodostuvan identiteetin ja teosten aktivoinnin kautta.

Miksi julkista taidetta?

Helsinki on kasvanut viime vuosikymmeninä voimakkaasti ja julkisen tilan taidehankkeiden määrä on lisääntynyt rakentamisen tahdissa. Taidetta saadaan siis yhä enemmän eri puolille kaupunkia, mutta miksi taiteeseen panostaminen on tärkeää?

Taide on itsessään arvokasta: taide on luovaa inhimillistä toimintaa, jonka ei tarvitse palvella tiettyä käyttötarkoitusta, vaan se on vapaata tutkimaan, tulkitsemaan ja käsittelemään maailmaa ja paikkaamme siinä. Lisäksi taiteella on potentiaali saada meissä aikaan asioita: se tuottaa vaikuttavia elämyksiä ja ainutlaatuisia kokemuksia, avaa kuvittelun mahdollisuuksia ja uusia näkökulmia, herättää tunteita ja keskustelua. Taide synnyttää oivalluksia ja syventää ymmärrystä maailmasta. Taiteen avulla voi käsitellä vaikeita ja risti-riitaisia asioita. Taiteen on myös todettu lisäävän hyvinvointia ja elämän mielekkyyden kokemusta.⁶

Nämä taiteen moninaiset mahdollisuudet tulevat kaikkien koettavaksi julkisessa, yhteisesti jaetussa tilassa. Julkinen taide on kenen tahansa kohdattavissa osana arjen ympäristöjä, eivätkä nämä taidekokemukset kysy pääsymaksua.

Helsingin kaupunki haluaa luoda eri alueiden asukkaille tasavertaisia mahdollisuuksia kohdata taidetta omassa arjessaan.⁷ Julkinen taide edistää osaltaan kaupunkistrategian tavoitteita hyvinvoinnin lisäämisestä ja alueiden eriytymisen ehkäisemisestä. Suomalaiset myös tutkitusti haluavat taidetta osaksi elinympäristöjään⁸, sillä taide luo osaltaan mielenkiintoista, laadukasta ja viihtyisää kaupunkiympäristöä.

Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 -visiossa sekä *Helsingin arkkitehtuuriohjelmassa* todetaan toimenpiteinä, että kaupunki vahvistaa kulttuurin ja taiteen roolia osana alueiden suunnittelua.⁹ Satsaus julkiseen taiteeseen kertoo, että kehitettävä alue on tärkeä Helsingin kaupungille ja alueeseen ja sen asukkaiden arkikokemukseen ja hyvinvointiin panostetaan.

Rakennetussa ympäristössä taide on tärkeä kerroksellisen ja monimerkityksellisen kaupunkitilan tekijä.¹⁰ Julkiset taideteokset luovat paikkoja, identiteettejä ja tapoja. Teoksista voi muodostua tärkeitä maamerkkejä, kohtaamispaikkoja tai elämyksellisiä kohteita arkiympäristöjen keskelle. Taideteoksiin kiinnittyvät asukkaiden omat muistot, perinteet ja tulkinnat antavat teoksille uusia merkityksiä ja yhdessä niistä tulee osa kaupunkikulttuuria ja historiaa, aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä.¹¹

Koulu- tai päiväkotiarjessa taideteos on osa taidekasvatusta. Teos voidaan ottaa osaksi oppimista, ja se rikastuttaa oppimisen tiloja ja luo pysyviä muistoja ja oivalluksia. Julkisen taiteen kohtaaminen myös madaltaa kynnystä hakeutua muidenkin taide- ja kulttuurikokemusten pariin.

Kiteytetysti voidaan sanoa, että julkinen taide luo monimuotoista kaupunkikulttuuria ja tukee mielekkään elämän lähtökohtia.

Timo Vaittinen: LXD (2017), Sakarinmäen koulu. Kuva: Maija Toivanen / HAM.

⁶ Taiteen ja kulttuurin terveys- ja hyvinvointivaikutuksia on tutkittu paljon Suomessa ja kansainvälisesti. Kts. esimerkiksi Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse. (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organization. Regional Office for Europe.

⁷ Helsingin kaupunki (2021). Kasvun Paikka – Helsingin kaupunkistrategia 2021-2025.

⁸ Taiteen edistämiskeskus (2024). Kansalaisten käsityksiä taiteesta osana arkiympäristöä ja julkisia tiloja 2024.

⁹ Helsingin kaupunki (2020). Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 sekä Helsingin kaupunki (2024). Helsinki rakentaa hyvää elämää – Helsingin arkkitehtuuriohjelma.

¹⁰ Helsingin kaupunki (2020). Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030 sekä Helsingin kaupunki (2024). Helsinki rakentaa hyvää elämää – Helsingin arkkitehtuuriohjelma.

¹¹ Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön aineistoja (2023). Kulttuuriympäristöohjelma 2023-2028. Kulttuuriympäristöt helsinkiläisten voimavarana.

4. MALMI EILEN, TÄNÄÄN JA HUOMENNA

Malmin historia lyhyesti

Malmilla on pitkä ja monivaiheinen historia. Kaavoituksen näkökulmasta Malmi poikkeaa monista muista Helsingin esikaupunkialueista. Malmi ei ole 1960–1970-lukujen lähiöperiaatteiden mukaan rakennettu kaupunginosa, vaan vähitellen kasvanut oma yhdyskuntansa.

Malmin kylä esiintyy historiallisissa lähteissä jo 1500-luvulla ja kartoissa ensimmäistä kertaa 1700-luvulla. Vuonna 1871 Malmille rakennettiin oma rautatiepysäkki ja sen myötä Malmin keskusta kasvoi. Maaseutumaisen asutuksen rinnalle syntyi nopeasti yhdyskunta, jonka väestö oli pääosin tehtaiden työväkeä.

1900-luvun alussa Malmista oli muodostunut jo taajaväkinen Helsingin maalaiskuntaan kuuluva asutuskeskus. Tuolloin maankäytön suunnittelu oli yksityisten yhtiöiden varassa. Esimerkiksi AB Parkstad-Wanda-Puistokylä Oy toteutti Malmille ajanhengen mukaisesti suunnitelman puutarhakaupungista.¹²

Malmin kylä liitettiin Helsinkiin vuonna 1946. Talvisodan jälkeen Karjalan evakot asettuivat asumaan eripuolille Suomea. Malmista tuli erityisesti evakkoon lähteneiden romanien keskus. Helsinkiä vaivasi asuntopula, ja Malmin seudulle asettuneet romanit asuivat heikkokuntoisissa taloissa, hylätyissä kioskirakennuksissa sekä alkeellisissa oloissa Alppikylän soraomtuille muotoutuneessa leirissä.¹³

¹² Lento, Katri (2004). Puutarhakaupungissa lapsetkin kasvavat pidemmiksi. Kulosaaren huvilakaupunki, Vantaan puistokylä, Puu-Käpylä ja Tapiola suomalaisina puutarhakaupunkisovelluksina. Tekniikan Waiheita, 22:3 (2004), s. 35–43.

¹³ Marttinen, Vesa (2023): "Me olemme Malmin mustalaisia". Yle, 25.9.2023.

Ylhäällä: Näkymä Malmin raitille Kirkonkyläntien suunnasta v. 1970. Kuva: Simo Rista / HKM.
Alhaalla: kuva Malmin keskustasta vuodelta 2018. Kuva: Laura Rotko.

Asuntopulaa helpottamaan Helsinkiin kaavoitettiin useita uusia asuinalueita. Myös Malmi-Tapanila-Pukinmäki-Puistola (nk. MaTaPuPu) -alueen suunnittelu käynnistyi vuonna 1969. Tämän osayleiskaavan valmistuminen vuonna 1972 oli merkittävä suunnittelu- ja rakentamishistorian käännekohta. Ensimmäiset kerrostalot rakennettiin Malmille 1960-luvulla. Malmin aluekeskuksen ja aseman ympäristön rakentaminen alkoi pääasiassa 1980-luvulla.¹⁴

Myös Malmin lentokentällä on ollut merkittävä rooli Malmin historiassa. Kenttä otettiin käyttöön vuonna 1936 ja se toimi Helsingin päälentoasemana lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 1952 asti. Lentokenttä oli ikkuna suureen maailmaan ja toi kansainvälisiä vieraita Helsinkiin. Entisen lentoaseman keskeisimmät rakennukset eli terminaali ja lentokonehalli on suojeltu kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokkaina rakennuksina.

Akseli Gallen-Kallela: *Sumuaamu Malmilla* (1891). Kuva Wikimedia Commons.

Malmin historia kytkeytyy myös Suomen kuvataiteen kultakauteen. Esimerkiksi kuvataiteilija Akseli Gallen-Kallela asui Malmilla vuosina 1890–92. Gallen-Kallela maalasi Malmilla mm. *Madonna*-teoksen, jossa malleina olivat taiteilijan vaimo Mary sekä tytär Marjatta. Malmilla asuessaan Gallen-Kallela myös ikuisti malmilaisia pilapiirroksiinsa.¹⁵

Monikulttuurinen ja kasvava Malmi vuonna 2024

Malmin historia näkyy tämän päivän Malmilla: alue on rakenteeltaan, luonteeltaan ja ilmeeltään kerrostunut kaupunkikeskus. Malmin lukemattomat kivijalkakaupat, pienyrittäjät sekä palvelut ovat tehneet siitä värikkään kaupungin kaupungin sisällä. Malmilaiset itse kuvaavat Malmia mm. rehelliseksi, kansainväliseksi, pippuriseksi sekä yllättäväksi.¹⁶

Keskustan näkyvin ajallinen kerrostuma on 1980-luvulta, jolloin Malmi muuttui lopullisesti peltojen, pientalojen ja teollisuusrakennusten hallitsemasta maisemasta keskusta-alueeksi. Keskustan tärkein julkisten ulkotilojen akseli kulkee Ala-Malmin Filpuksenpuistosta Ylä-Malmin Laidunpuistoon nk. Malmin putken kautta rautatien ylitse. Malmin kävelykeskusta tukeutuu kahteen kävelyradettiin: Ylä-Malmin Kaupparadettiin ja Ala-Malmin Pekanradettiin. Näihin liittyy aukioita, joista tärkeimmät ovat Ylä-Malmin ja Ala-Malmin torit.

Keskustaa ympäröivät laajat pientaloalueet. Keskustan koillispuolella on Ormuspellon teollisuusalue ja idässä Malminkenttä. Malminkentän rakentaminen on käynnistynyt, mutta se palvelee asukkaita myös virkistyskäytössä pitkän aluerakentamisen aikana. Ylä- ja Ala-Malmin alueella asuu noin 13 500 asukasta.

Malmin alueen laajimmat viheralueet sijaitsevat Fallkullan kartanoympäristössä sekä Longinojan laaksossa, joka sisältää lisäksi arvokkaita luonto- ja kulttuurikohteita. Longinojan vesistö luo alueelle erityisen ominaisleiman, ja puron kunnostus ja ylläpito tuo asukasaktiiveja ja talkooporukoita yhteen.¹⁷

¹⁴ Mentu, Sakari. & Björkman, Johanna (2019). Malmi, Ympäristöhistorianselvitys ja ominaispiirteet. Helsingin kaupungin julkaisuja osana Malmin keskustavisiotyötä.

¹⁵ Okkonen, Onni: Gallen-Kallela – Elämä ja taide (1949). Suomalainen tiedeakatemia. WSOY.

¹⁶ Malmilaisilta kysyttiin miltä Malmi maistuu osana Kulttuuritalojen visiotyötä vuonna 2024.

¹⁷ Longinojan puroaktiivit ylläpitävät mm. Longinoja.fi -sivustoa, jonne on koottu tietoa Longinojan vesistöstä ja järjestävät aktiivisesti talkootoimintaa puron ylläpitoon ja sen ekosysteemin monimuotoisuuteen liittyen.

Alueen palvelut keskittyvät Malmin keskustaan. Elämää luovat mm. kulttuurikeskus Malmitalo kirjastoineen ja elokuvateattereineen sekä Malmin suositut uimahalli. Malmitalon viereisessä Ala-Malmin puistossa järjestetään keksäisiä tapahtumia ja konsertteja, ja Ylä-Malmin tori on paikallisille tuttu ulko-kauppapaikka. Helsingin työväenopiston toimipiste löytyy Malmilta ja tuo alueelle ihmisiä myös muista kaupunginosista.

Lisäksi Malmilta löytyy erilaisia kulttuuri- ja taidealan yhdistyksiä ja toimijoita. Esimerkiksi nykytaiteeseen keskittynyt SIC-galleria toimii Malmin vanhassa asemarakennuksessa, ja Taiteen sulattamo ry järjestää kaikille avointa taidetoimintaa Malmin raitin tiloissaan. Valari Tynkkysen ylläpitämä Malmi Vice -Instagram-tili tuo esille nyky-Malmin katutaidetta ja asennetta humoristisella otteella.

Malmi on väestöltään rikkaan monikulttuurinen, ja Malmilta löytyy erilaisia yhteisöjä. Lisäksi Malmilla asuu verrattain paljon lapsia ja nuoria.¹⁸ Malmin monikulttuurisuus ja monipuolinen asukaskunta on vireän kaupunkielämän voimavara, sillä onhan Malmi aina Malmi – helposti lähestyttävä, rosoinen, aito, monimuotoinen ja salliva. Siellä jokaisella on vapaus elää omannäköistä elämää.

Tulevaisuuden Malmi – Koillis-Helsingin keskus

Kaupunki tulee satsaamaan tulevien vuosien ajan Malmin kehittämiseen. Tämä tarkoittaa käytännössä kaupunkiympäristön kohentamista, palveluiden ja liikenneyhteyksien parantamista sekä uusien asuntojen rakentamista. Tavoitteena on, että Malmista kasvaa vahva, vetovoimainen ja monipuolinen Koillis-Helsingin keskus.

Malminkenttä on merkittävin asuntorakentamisen kohde Malmilla. Entiselle lentokentän alueelle on suunniteltu rakennettavan noin 13 500 uutta asuntoa. Alueen rakentaminen on käynnistynyt ja tulee jatkumaan vielä 25–30 vuotta. Malminkentän rakentamisen lisäksi merkittäviä asuntorakentamisen kohteita ovat Ala-Malmin puolella sijaitsevat Pikitehtaankorttelit ja Sepänmäki. Kaiken kaikkiaan Malmin väkiluku tulee kaksinkertaistumaan 2050-lukuun mennessä uuden rakentamisen myötä.

Visiokuva Malmin keskustasta. Kuva: Voima Graphics Oy.

Tämä tarkoittaa myös Malmin palveluiden uudistumista. Malmille rakennetaan muun muassa uusi sairaala, perhekeskus, terveys- ja hyvinvointikeskus sekä uusia kouluja ja päiväkoteja. Olemassa olevia palveluita kehitetään mm. uimahallia laajentamalla sekä peruskorjaamalla alueen kulttuurikeskus, Malmitalo. Alueen viihtyisyyden kannalta keskeisessä roolissa ovat puistojen, katujen ja aukoiden kunnostukset.

Myös julkisen liikenteen yhteyksiä kehitetään. Merkittävin uudistus tulee olemaan Viikin–Malmin pikaraitiotie (ViiMa), joka kulkee kantakaupungista Viikin kautta Malminkentän läpi Malmin keskustaan aina Malmin sairaalalle asti. ViiMan yleissuunnitelma on valmistunut ja kaupunginvaltuusto päättää rakentamisesta pikaraitiotien tarkemman suunnittelun jälkeen. Lisäksi pyöräilyn baanaverkosto laajentuu Malmille.

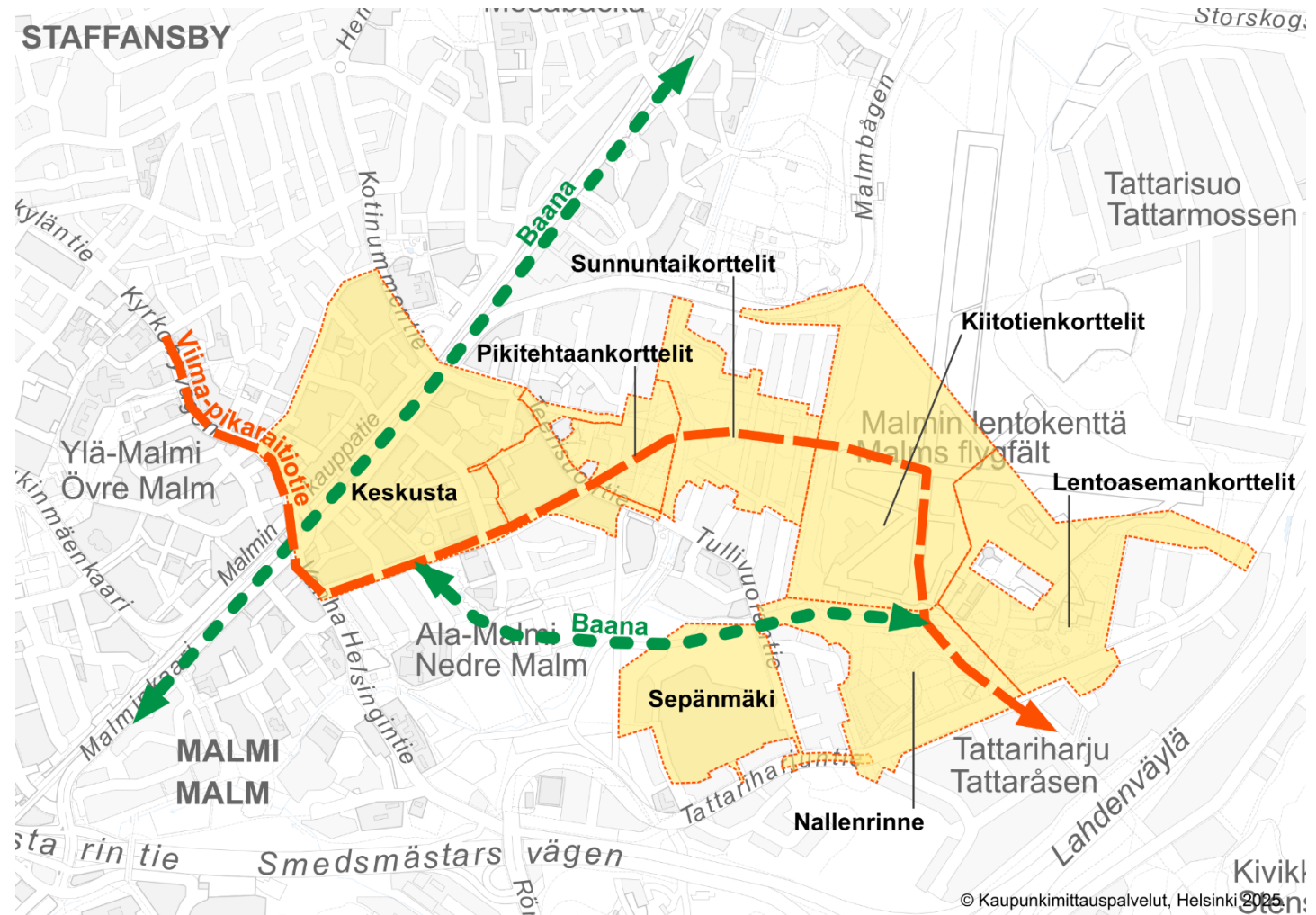
Malmin tulevaisuuden visiossa alue on kotoisa, vaivaton ja monimuotoinen. Malmista kehittyy kerroksellinen ja miellyttävästi laajeneva kaupunkikeskus, joka tarjoaa ainekset kestäväan arkeen hyvien julkisen liikenteen yhteyksien ja pyöräilyreitien varrella. Malmin viheralueet, puistot ja Longinojan vesistö antavat mahdollisuudet virkistytymiseen, rentoutumiseen ja palautumiseen. Alueen monipuoliset aktiviteetti- ja urheilumahdollisuudet tukevat hyvää elämää. Tärkeässä roolissa ovat taide ja kulttuuri, jotka luovat elämyksiä, rakentavat merkityksellistä ja omaileimaista kaupunkia ja sitovat menneen, nykyisen ja tulevan Malmin yhteen.

¹⁸ Mäki, Netta & Sinkko, Harri (2022). Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2021/2022 ja väestömuutokset vuonna 2021. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia (2022).

Malmin kaava-alueet kartalla ja asuntorakentamisen aikataulu

Arvio asuntorakentamisen aloitusvuodesta

- **Keskusta**
(täydennysrakentaminen on alkanut)
- **Pikitehtaankorttelit** (2027)
- **Sepänmäki** (2029)
- **Sunnuntaikorttelit** (2030-luvulla)
- **Kiitotienkorttelit** (2030-luvulla)
- **Lentoasemankorttelit** (2026)
- **Nallenrinne** (2025)

5. TAIDE MALMILLA NYT JA TULEVAISUUDESSA

Visio

Tulevaisuudessa taide **vaikuttaa** vahvasti Malmilla: taidetta on enemmän ja sitä voi kokea Malmin keskeisimmissä julkisissa tiloissa ja rakennuksissa niin keskustassa, täydentyvillä korttelialueilla kuin kokonaan uusilla asuin-alueilla. Taide vahvistaa Malmin **omaleimaisuutta** kerroksellisenä, elävänä ja monikulttuurisena Koillis-Helsingin keskuksena. Julkinen taide muodostaa Malmista **ainutlaatuisen taidekohteen**, jossa paikallisuus ja kansainvälisyys käyvät vuoropuhelua.

Malmin taideteokset **eivät jätä kylmäksi**: ne puhuttelevat, koskettavat ja tarjoavat uusia näkökulmia ja jaettuja kokemuksia niin nykyisille kuin uusille malmilaisille sekä Malmilla vieraileville. Taide toimii **siltana** menneen, nykyisen ja tulevan Malmin välillä.

Vision toteutuminen nojaa vastuullisuuteen, monialaiseen yhteistyöhön ja toimiviin prosesseihin.

Seuraavalla sivulla on avattu tarkemmin, mitä asioita ja tavoitteita vision ydinteemojen alle sisältyy.

Yksityiskohta Heini Ahon teoksesta *Ajatuksen huuhtomaa* (2024).
Kuva: Maija Toivanen/ HAM.

Taide **vaikuttaa** Malmilla vahvasti:

- Taide kutsuu malmilaisia käyttämään julkista tilaa ja juhlistaa Malmin katujen ja puistojen luonnetta kaikille yhteisenä ja jaettuna ei-kaupallisena tilana.
- Julkinen taide luo osaltaan Malmille hyvää, laadukasta ja kiinnostavaa kaupunkikuvaa.
- Taideteosten määrä Malmilla tulee kasvamaan merkittävästi: Taidetta voi kokea Malmin keskeisimmissä julkisissa tiloissa ja rakennuksissa niin keskustassa, täydentyvillä korttelialueilla kuin kokonaan uusilla asuinalueilla.
- Julkisen taiteen sijoittamisella voidaan korostaa tärkeitä kävelyn yhteyksiä Malmilla. Taide on koettavissa ja havaittavissa kävelijän mitataavassa ja vauhdissa.
- Kouluissa ja päiväkodeissa teokset johdattavat lapset ja nuoret taiteen pariin.

Taide vahvistaa Malmin **omaleimaisuutta**:

- Malmi on kerroksellinen ja monikulttuurinen: sillä on pitkä historia, joka näkyy kulttuurin, arkkitehtuurin ja yhteisöjen monimuotoisuutena. Malmi on elävä kaupunginosa, joka muuttuu ja kehittyy. Julkisen taiteen kokonaisuus lisää yhden kerroksen Malmin omaleimaisuuteen ja vaalii Malmin erityispiirteitä.
- Malmin monimuotoisuus heijastuu taiteilijavalintoihin.
- Taiteilijoille annetaan laajasti taustatietoa Malmista ja taiteen paikoista uusien teosten suunnittelun tueksi.

Julkinen taide muodostaa Malmista **ainutlaatuisen taidekohteen**:

- Julkinen taide muodostaa Malmista yhden Helsingin kiinnostavista taidekohteista niin paikallisille kuin Helsinkiin kauempaa matkustaville.
- Malmille voidaan toteuttaa myös kansainvälisten tekijöiden teoksia.

- Malmi on yksi kohteista, joissa Helsinki Biennaalin ja julkisen taiteen synergian mahdollisuuksia voi hyödyntää. Osa teoksista voidaan toteuttaa osana Helsinki Biennaalia siten, että ne saavat ensiesityksensä Biennaalissa ja sen jälkeen pysyvän kodin Malmilta.
- Malmin teoksista löytyy tietoa paikan päältä ja verkosta. Malmin taideohjelman toteuttamisesta viestitään kaupungin viestintäkana-vissa.

Malmilla taide **ei jätä kylmäksi**:

- Teokset puhuttelevat, haastavat ajattelemaan, koskettavat ja tarjoavat uusia näkökulmia ja jaettuja kokemuksia niin nykyisille kuin uusille malmilaisille sekä Malmilla vieraileville.
- Teoksista muodostuu monimuotoinen kokonaisuus, josta löytyy tarttumapintaa erilaisille kokijoille.
- Teokset kiinnittävät malmilaisten arkeen ja tulevat heille merkitykselliseksi.
- Taiteilijoiden teosesittelyt kouluissa ja päiväkodeissa sekä avoimet teosjulkistustapahtumat taustoittavat teoksia tilojen käyttäjille.

Taide toimii **siltana**:

- Pitkän rakentamisen aikana taide auttaa luomaan viihtyvyyttä ja näkymää tulevaisuuteen.
- Taide solmii yhteyksiä menneen, nykyisen ja tulevan Malmin välillä.
- Pysyvien teosten lisäksi Malmilla voidaan toteuttaa väliaikaisia teoksia.
- Suunnitelmallisuus ja sujuvat prosessit edistävät julkisen taiteen tuotannon läpinäkyvyyttä.
- Taide luo yhteistä tilaa nykyisille ja tuleville malmilaisille: Malmille on tervetullut olo.

Nykyiset julkisen tilan teokset Malmilla

Helsingin kaupunki on hankkinut Malmille julkista taidetta prosenttiperiaatteella 1990-luvulta lähtien.

1. Malmin sairaala

Kristiina Uusitalo: Valon varassa (2013)
Pertti Kukkonen: Sydämen lyönnit (2013)
Jouko Lehtola: Sea 1 ja Sea 2

2. Ylä-Malmin tori

Seppo Mankinen: Malmi (1970)

3. Malmitalo

Markku Salo: Tuulipussi (1994)
Ola Kolehmainen: Untitled (Milano N5 + N6) (2010)

4. Longinojan päiväkot

Bogna Wisniewska: Visual hug (2024)

5. Karviaistien koulu

Tarja Pitkänen-Walter: Vesivärinapit, Taiteilijan hampaat ja Puuvärikynät ja niiden piirtämät jäljet (2001)

TULOSSA

6. Ala-Malmin puisto

Teosuonnos tilattu taiteilija Ninni Luhtasaarelta

7. Malmin lastenkoti, perhekuntoutus ja vastaanottoperhehoito

Minna Kangasmaan teos valmistumassa arviolta 2026

1. Malmin sairaala

Malmin sairaalaan on 2000-luvulla perusparannuksen yhteydessä tilattu julkista taidetta. Sairaalaan aulassa sijaitsee Kristiina Uusitalon reliefiteos *Valon varassa* (2013), kellarissa Pertti Kukkosen betoni-teos *Sydämen lyönnit* (2013) sekä kerroskäytävillä Jouko Lehtolan valokuvateokset *Sea 1* ja *Sea 2*. Lisäksi Malmin sairaalan tiloihin on talletettu muita taideteoksia Helsingin kaupungin karttuvasta taidekoelmasta.

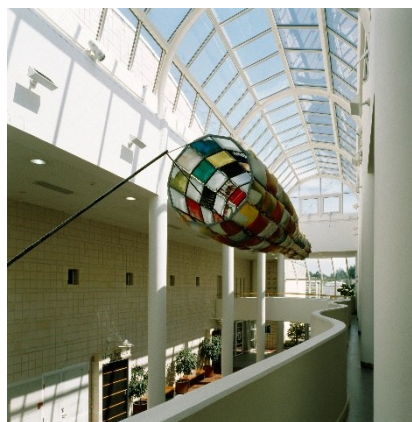
2. Ylä-Malmin tori

Ylä-Malmin torilla sijaitsee Seppo Mankisen teos *Malmi*. Vuonna 1990 valmistunut teos on toteutettu corten-teräksestä ja hankittu aikanaan torille taidekilpailun kautta.

3. Malmitalo

Malmitalon aulan ilmatilassa leijaillee Markku Salon *Tuulipussi*-teos. Lasista ja teräksestä koostuva ilmailuaiheinen teos toteutettiin taitteen prosenttiperiaatteella ja valmistui yhdessä Malmitalon kanssa vuonna 1994.

Malmitalon kirjastoon on hankittu ja asetettu pysyvästi esille Ola Kohlemaisen valokuvateos *Untitled* (*Milano N5 + N6*).

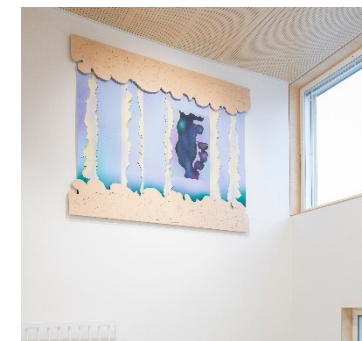

4. Longinojan päiväkodi

Longinojan päiväkodin teos on uusin Malmille toteutettu prosenttitaideteos. Bogna Wisniewskan keraamisista veistosreliefeistä ja tekstiiliteoksista koostuva teoskoko-naisuus *visual hug* levittäytyy päiväkodin portaikkoon ja muihin sisätiloihin.

5. Karviaistien koulu

Taidemaalari Tarja Pitkänen-Walterin teos *Vesivärinapit, Taiteilijan hampaat ja Puuvärikynät ja niiden piirtämät jäljet* valmistui Karviaistien kouluun vuonna 2001. Teos sijaitsee koulun ruokasalissa.

Taiteen paikat Malmilla

Malmilta on tunnistettu useita mahdollisia paikkoja uusille taideteoksille. Ne sijoittuvat eri puolille Ylä- ja Ala-Malmia sekä Malminkentän alueelle. Taiteen paikat jäsentyvät kolmelle eri luonteiselle alueelle sekä kahden keskeisen reitin kautta.

TAITEEN ALUEET:

- Uudistuva kaupunkikeskus: Malmin keskusta
- Uuden ja vanhan välissä: Pikitehtaankorttelit ja Sunnuntaikorttelit
- Uuden äärellä: Nallenrinne, Lentoasemankorttelit ja Kiitotienkorttelit

Uutta ja vanhaa Malmia yhdistävät keskeiset reitit:

- Luontoarvot esiin: Viherreitit
- Kerroksellisen kaupunkirakenteen läpi: poikittaisreitti

Taiteen sijoittumista on kartoitettu tarkemmin kullakin alueella ja reitillä. Paikat on kuvattu yleisellä tasolla ja niitä tarkennetaan taidehankinnan tullessa ajankohtaiseksi. Taiteen prosenttiperiaate on sidottu rakentamishankkeisiin, joten myös paikat taiteelle löytyvät sieltä, missä on tapahtumassa muutoksia eli peruskorjausta tai uuden rakentamista.

Kaikkiin tässä ohjelmassa esitettyihin paikkoihin ei välttämättä tulla toteuttamaan taidetta. Alla on avattu kunkin alueen ja reitin sekä niiltä löytyvien taiteen paikkojen luonnetta. Alueiden kuvaukset perustuvat pääosin Helsingin kaupungin teettämiin selvityksiin ja asemakaavojen selostuksiin.¹⁹

Uudistuva kaupunkikeskus: Malmin keskusta

Malmin keskusta muodostuu asemakeskuksen ympärille. Se on ympäristöään tiiviimpää kerrostalovaltaista aluetta, joka nojaa kävelyreittien verkostoon. Postmodernia arkkitehtuuria edustava Malmitalo on keskustan tärkein kulttuurin palvelukeskittymä, josta löytyy kirjaston ja työväenopiston lisäksi mm. näyttelytiloja ja pieni elokuvateatteri.

Keskustan alue on uudistuvan Malmin sydän. Malmin keskustavisiossa linjataan, että Malmin keskustaa kehitetään alueensa tärkeimpänä kaupankäynnin ja julkisten palveluiden keskittymänä. Kaupunkimainen keskustan alue sitoo aseman ympäristön monipuoliseksi kokonaisuudeksi.²⁰

Taiteella on oma paikkansa keskusta-alueen tulevaisuudessa. Malmin keskustavisiossa todetaan, että taide tukee kokemusta merkityksellisestä kaupunkitilasta ja sen avulla nostetaan tilan arvoa, lisätään turvallisuutta, vähennetään ilkeävaltaa ja selkeytetään kulkureittejä. Taide keskustan julkisissa tiloissa voi omalta osaltaan vahvistaa Malmin omaleimaisuutta sekä luoda kiinnostavaa jaettavaa kaupunkitilaa.

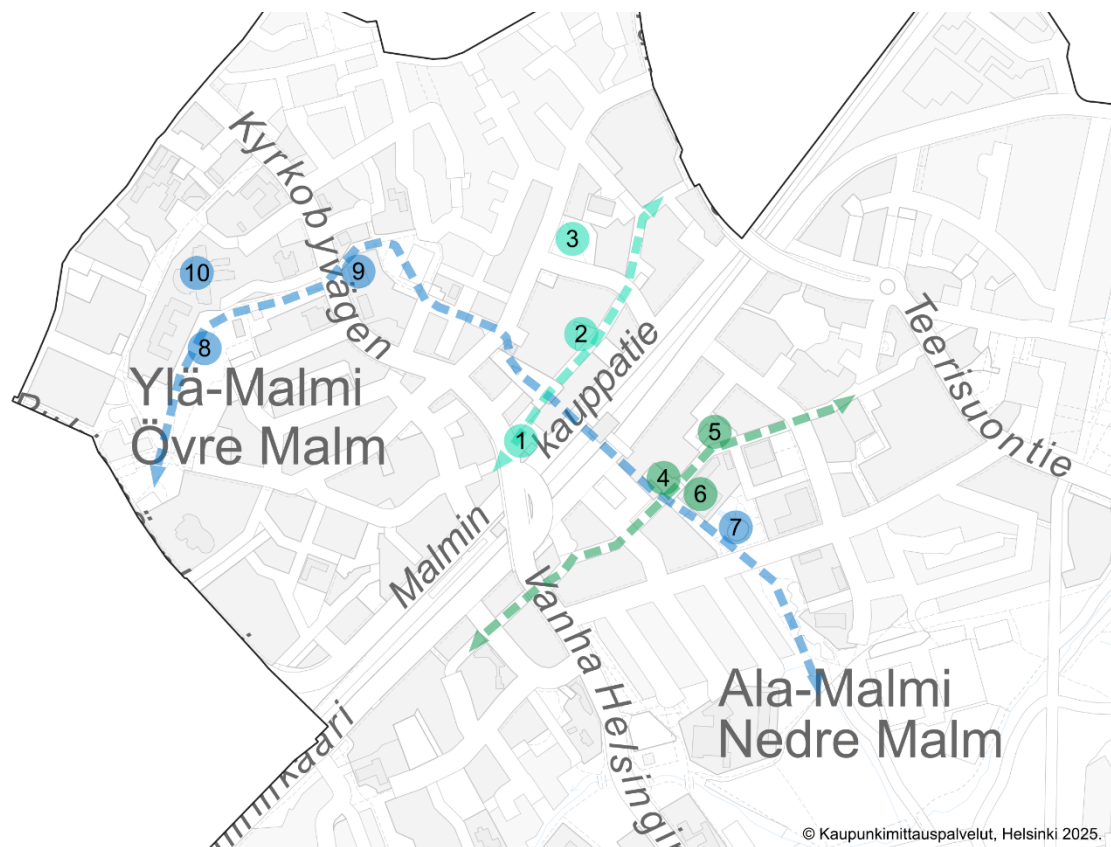
Taiteen kannalta Malmin kävelykeskustan kolme keskeisintä reittiä, Pekanraitti, Kaupparaitti sekä Ylä- ja Ala-Malmin yhdistävä poikittainen reitti, on tunnistettu tärkeiksi. Pysyvät taideteokset voivat vahvistaa reittien hahmotumista kaupunkiympäristöstä ja lisätä kävely-ympäristön kokemuksellisuutta. Keskustan alueen uudet julkiset taideteokset täydentävät olemassa olevaa julkisten teosten kokonaisuutta.

¹⁹ Asemakaavojen selostukset ja selvitykset löytyvät kartta.hel.fi -palvelusta

²⁰ Helsingin kaupunki (2020). Malmin keskustavisio – uudistumisen polkuja.

Visiokuva Malmin keskustan Kaupparaitista. Kuva: Voima Graphics.

Kaupparaitti

Kaupparaitti kulkee Kirkonkyläntien ja Kotinummentien välissä ja muodostaa keskeisen kevyen liikenteen reitin Malmin keskustassa. Yhdessä Ylä-Malmin torin kanssa ne muodostavat kokonaisuuden, jolla on kaupunkikuvallisesti merkittävä arvo. Osa raitista on mittakaavaltaan ja tunnelmaltaan miellyttävä, mutta raitin varrella on myös jäsentymättömiä tiloja, joiden luonnetta voitaisiin kohentaa taiteen keinoin. **Kirkonkyläntien alikulku (1)**, **Kaupparaitti (2)** sekä **Taimipuisto (3)** ovat mahdollisia taiteen paikkoja tulevaisuudessa.

Pekanraitti

Pekanraitti on Ala-Malmin puolella keskeinen kulureitti. Nykyisin reitin sisääntuloalueet ovat jäsentymättömät ja katu ympäristön yleisilmettä voitaisiin kohentaa. Pekanraitin varrella ovat **Ala-Malmin tori (4)** sekä **Pekanraitinpuisto (5)**. Pekanraitinpuisto on nykyisellään pieni ja huomaamaton puistikko, jonka luonnetta voitaisiin elävöittää julkisella taiteella. Ala-Malmin tori on osa Malmitalon postmodernia ilmettä ja toimii vilkkaana paikkana aivan Malmin keskustassa. **Malmitalon peruskorjauksen (6)** yhteydessä on mahdollista hankkia julkista taidetta prosenttiperiaatteen mukaisesti. Taideteos, joka näkyisi myös ulkotiloihin voisi elävöittää ja lisätä aukion viihtyisyyttä.

Ylä- ja Ala-Malmia yhdistävä reitti

Ylä- ja Ala-Malmia yhdistävä reitti kulkee Ala-Malmin Filpuksenpuiston kautta Ylä-Malmin Laidunpuistoon. Reitin varrelle sijoittuvat keskeisimmät aukiot: Ylä-Malmin tori ja Ala-Malmin tori sekä alueen puistoista Filpuksenpuisto, **Ala-Malmin puisto (7)**, Laidunpuisto sekä Kirkkopuisto. Reitin varrelle sijoittuu jo nyt osa Malmin julkisista taideteoksista. Uusien teosten tuominen reitin varrelle lisäisi keskeisen kulkuväylän kiinnostavuutta. Mahdolliset taiteen paikat julkisissa ulkotiloissa ovat Ala-Malmin puisto sekä **Kirkkopuisto (8)**. Lisäksi Laidunpuiston viereen tulevaan uuteen kouluun, **Malmin koulukampukseen (9)**, tulee taideteos. Malmille rakennetaan **uusi sairaala (10)**, joka toteutetaan vuokrahankkeena. Tästä syystä kohteeseen ei sovelleta prosenttiperiaatetta. Malmin uuteen sairaalaan on kuitenkin mahdollista tallettaa taidetta kaupungin taidekokoelmasta.

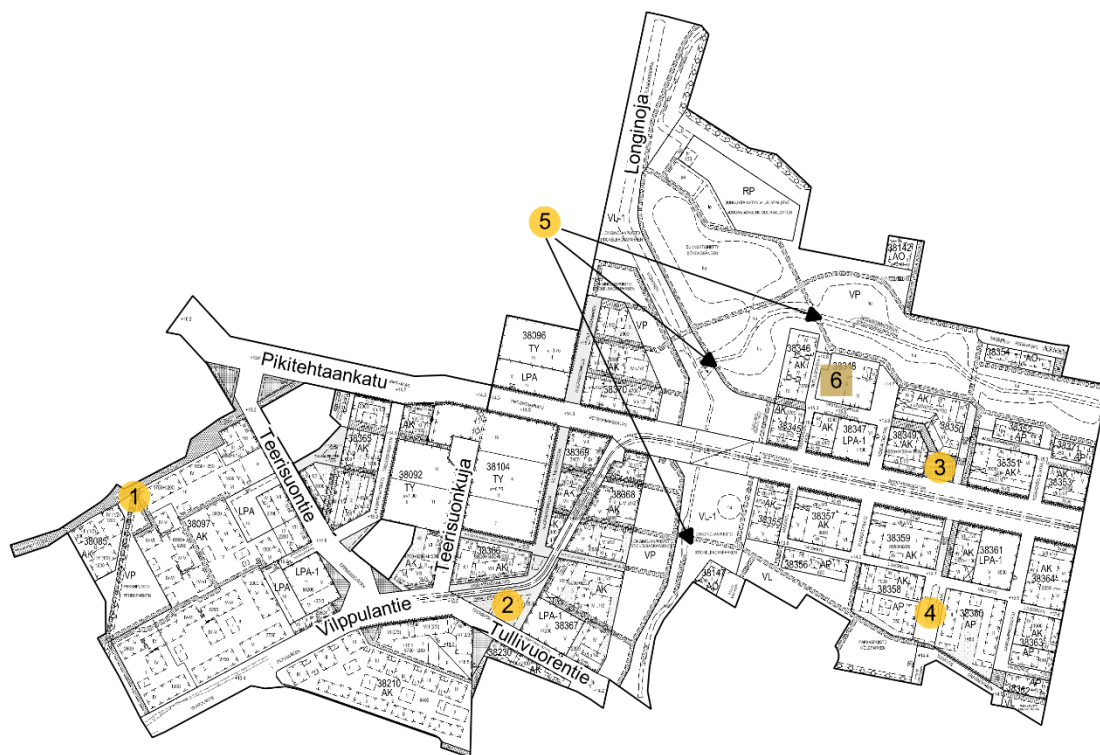
Uuden ja vanhan välissä: Pikitehtaankorttelit ja Sunnuntaikorttelit

Malmin keskustan ja Malminkentän väliin sijoittuu kaksi täydentyvää kortteli- aluetta: **Pikitehtaankorttelit** sekä **Sunnuntaikorttelit**. Täydennysrakentamisen myötä uusi ja vanha rakennuskanta niveltyy kerrokselliseksi kokonaisuudeksi, ja alueet yhdistävät Malminkentän osaksi Malmia.

Pikitehtaankortteleiden alue sijaitsee Ala-Malmilla, Malmin keskustan ja Malminkentän välissä. Alue lähiympäristöineen on vaihtelevaa eri aikakausina rakennettua naapurustoa. Länsiosan asuinkerrostalot rakennettiin pääosin 1980-luvulla osana Malmin keskustan laajempaa uudistamista. Alueella on edelleen useita teollisuus- ja varistorakennuksia sekä rakentamattomia tontteja. Alueen läpi kulkeva Teerisuontie on kaupunkikuvallisesti jäsentymätön ja sen ilmettä hallitsevat tällä hetkellä autoliikenne, laajat katu- ja pysäköintialueet sekä rakentamattomat tontit. Alueen itäpuolella sijaitsee Longinojanpuisto, joka yhdistyy alueen viherverkostoon. Keskeisin kevyen liikenteen yhteys Malmin keskustaan kulkee Pekanraittia pitkin. Pikitehtaankortteleiden alue tulee muuttumaan, kun sinne rakennetaan asuntoja noin 1800 asukkaalle. Uudella rakentamisella pyritään liittämään alue mielekkäämmiin osaksi ympäröivää kaupunkirakennetta. Alueen keskeisimmäksi julkiseksi ulkotilaksi rakennetaan Vanhanradanaukio. Aukiolle sijoittuvat joukkoliikenteen pysäkit ja sen ympärille keskittyy alueen lähipalvelut.

Sunnuntaikortteleiden alue sijoittuu Pikitehtaankortteleista itään. Alueen pohjois- ja eteläpuolelle sijoittuvat Sunnuntaipalstojen pientaloalueet. Aluetta hallitsevat laajat maisemapellot ja -niityt. Longinojan pääuoma sekä Longinojaan haarautuvia sivuojia virtaa alueen läpi. Pikitehtaankortteleiden ohella Sunnuntaikortteleilla on keskeinen asema sen yhdistäessä Malmin keskustan Malminkenttään. Alueelle on suunniteltu uutta asuinrakentamista noin 1600 asukkaalle, palveluita sekä puistoalueita. Alueen pääkaduksi muodostuu Pikitehtaankatu, jota pitkin Viikin-Malmin pikaraitiotie tulee aikaan kulkemaan. Puistoalueet, Sunnuntainiitty ja Longinojanpuisto sijoittuvat Sunnuntainiitynojan ympärille sekä Pikitehtaankortteleiden ja Longinojan väliselle alueelle. Sunnuntainiityn puistoalueelle on suunniteltu erilaisia virkistysmahdollisuuksia.

© Kaupunkimittauspalvelut, Helsinki 2025.

Taiteen paikat Pikitehtaankortteleissa ja Sunnuntaikortteleissa:

1. Pekanpuisto

Pekanpuisto sijaitsee Ala-Malmilla, Pekanraitin ja Vilppulantien välissä. Nykyisellään puistossa sijaitsee hiekkapintainen urheilukenttä. Pekanpuistoa laajennetaan ja kehitetään nykyistä vihreämmäksi korttelipuistoksi tulevaisuudessa. Pekanpuiston ja Pekanraitin yhtymäkohta on tunnistettu mahdolliseksi taiteen paikaksi alueella.

2. Vanhanradanaukio

Vanhanradanaukiosta rakennetaan Pikitehtaankorttelien keskeinen julkinen ulkotila. Tavoitteena on, että nykyisin takapihamaisesta paikasta muodostuu kaupunkirakenteen tunnistettava, korkeatasoinen ja vihreä solmukohta, joka kokoaa yhteen alueen kadut ja reitit.

3. Sunnuntaiaukio

Sunnuntaiaukio tulee olemaan Sunnuntaikorttelien uuden asuinalueen keskusaukio. Pikitehtaankadun varrella sijaitsevan aukion ympärille on suunniteltu alueen keskeisimmät julkiset tilat, liiketilaa sekä pikaraitiotien pysäkki.

4. Sunnuntaikuja

Sunnuntaikuja kulkee pohjois-etelä-suunnassa Sunnuntaikorttelien halki ja Pikitehtaankorttelien läpi. Kuja on keskeinen kävely- ja kevyen liikenteen ympäristö.

5. Sunnuntainiityn sillat

Sunnuntainiityt on Sunnuntaipalstojen uuden asuinalueen puistoalue. Se sijoittuu Sunnuntainiitynojan ympärille sekä Pikitehtaankorttelien ja Longinojan väliselle alueelle. Sunnuntainiitynojan ylitse tullaan rakentamaan puistosilloja, jotka soveltuisivat taiteen paikoiksi.

Karttaan on neliöllä (6) merkattu Sunnuntakorttelien päiväkot.

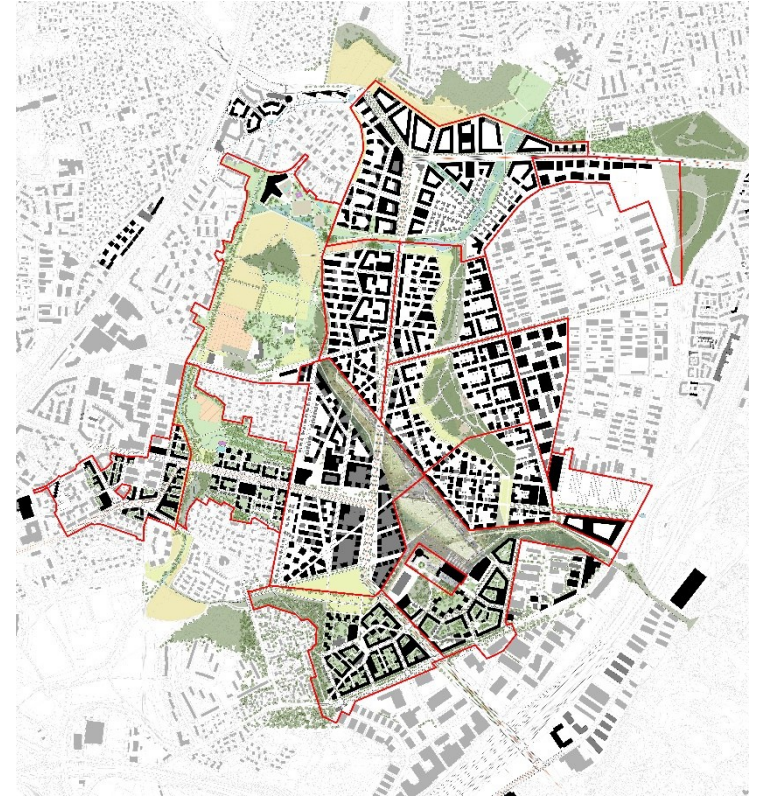
Pohjakarttana on käytetty Sunnuntaikorttelien asemakaavan muutosehdotusta 21.11.2023 sekä Pikitehtaankorttelit 2, asemakaavan muutosehdotusta 5.12.2023. Näillä kaava-alueilla kaavat eivät ole vielä lainvoimaisia.

Uuden äärellä: Malminkenttä

Malminkentän alue on Helsingin merkittävin uusi rakentamisalue. Vanha lentokenttäalue saa uuden elämän lukuisten uusien malmilaisten kotina. Alueelle suunnitellaan asuntoja n. 25 000 asukkaalle sekä edellytykset 2000 työpaikan sijoittumiselle. Malminkentän alueen valmistuessa Malmilla asuu siis yli kaksinkertainen määrä ihmisiä nykyiseen verrattuna.

Malminkentästä suunnitellaan monipuolinen, korkeatasoinen ja kestävä alue. Uusia asukkaita palvelee aikanaan kaksi uutta koulua, useita päiväkoteja sekä Kiitotienkortteleiden lähikeskus kaupallisine palveluineen. Laajat puistoalueet tarjoavat virkistäytymistä ja luontokokemuksia tiiviin kaupunkiympäristön vastapainoksi. Tärkein julkinen kulkuyhteys tulee olemaan Viikin-Malmin pikaraitiotie.

Alueen rakentaminen etenee vaiheittain alueen eteläosista alkaen. Nallenrinteen ja Lentosemankortteleiden rakentaminen on käynnissä. Sunnuntaikortteleiden ja Kiitotienkortteleiden asemakaavoitus on vireillä. Malminkentän pohjoisosien asemakaavoitus käynnistyy vasta myöhemmin ja koko alueen rakentaminen tulee kestämään arviolta 2050-luvun alkuun asti.

Kuvat: havainnekuva Malmin Lentosemankortteleista (vasen), Malminkentän ja keskustan havainnekuvakartta (ylhällä), havainnekuva Lentosemanpuistosta (alhaalla).

© Kaupunkimittauspalvelut, Helsinki 2025.

MALMINKENTÄN ETELÄOSA: NALLENRINNE JA LENTOASEMANKORTTELIT

Nallenrinne ja Lentoasemankorttelit ovat ensimmäiset asuinalueet, jotka rakennetaan Malminkentälle. Tavoitteena on, että alueista rakentuu elävä asuinalue. Nallenrinteessä tulee asumaan 2800 asukasta ja Lentoasemankortteleissa noin 2200 asukasta. Molemmille alueille on suunniteltu rakennettavaksi omat päiväkodit, minkä lisäksi Lentoasemankortteihin on suunnitteilla uusi koulu sekä pelastusasema. Pienten lähipuistojen lisäksi uudet laajemmat puistot kuten Nallenrinteenpuisto sekä Lentoasemankorttelipuisto muodostuvat osaksi koko Malminkentän puistoaluetta. Alueen historia ja ajallinen kerrostuneisuus on näkyvässä uudessa kaupunkirakenteessa ja uusi rakentaminen sovitetaan paikan kulttuurihistoriallisiin arvoihin. Alueella sijaitsevat kulttuurihistoriallisesti merkittävät vanhat lentokenttärakennukset terminaali ja hangaari. Vanha Viipurin maantie mukailee historiallista Kuninkaantietä.

Nallenrinteeseen ja Lentoasemankortteihin tulee päiväkoteja ja kouluja, joihin hankitaan taidetta prosenttiperiaatteella (**kartassa neliöt 6 ja 7**).

1. Vanha Viipurin maantie ja aukiot

Vanha Viipurin maantie mukailee historiallisen Kuninkaantien linjaa. Katu kulkee Nallenrinteen läpi, Ilmasillantien yli jatkuen Lentoasemankortteleiden puolelle. Vanha Viipurin maantie on alueen keskeinen kulkuväylä, se luo alueelle identiteettiä ja muistumia historiasta. Nallenrinteen alueen keskeisin julkinen tila on Nallenrinteenaukio, joka sijoittuu Vanhan Viipurin maantien varrelle. Lisäksi Vanhan Viipurin maantien varrelle rakennetaan pienempiä katuaukioita. Vanha Viipurin maantie ja sen varrelle sijoittuvat aukiot ovat luonteva paikka julkiselle taiteelle. Katu- ja aukiokokonaisuus tarjoaa mahdollisuuden esimerkiksi moniosaiselle teokselle, joka tukee reitin hahmottamista.

2. Tattariharjuntien kallioleikkaukset ja siilot

Tattariharjuntie on keskeinen saapumisreitti Malminkentälle. Tien itäosaan tullaan tekemään korkea kallioleikkaus. Kallion sisälle on aikanaan louhittu Rakennusviraston hiekkasiilot, jotka tulevat osittain esille kallioleikkauksen myötä. Myös julkisen liikenteen pysäkit sijoittuvat kallioleikkauksen lähelle. Kallioleikkaus ja siilot ovat omintakeinen ja kiinnostava lähtökohta taiteelle.

3. Nallenrinteenpuisto

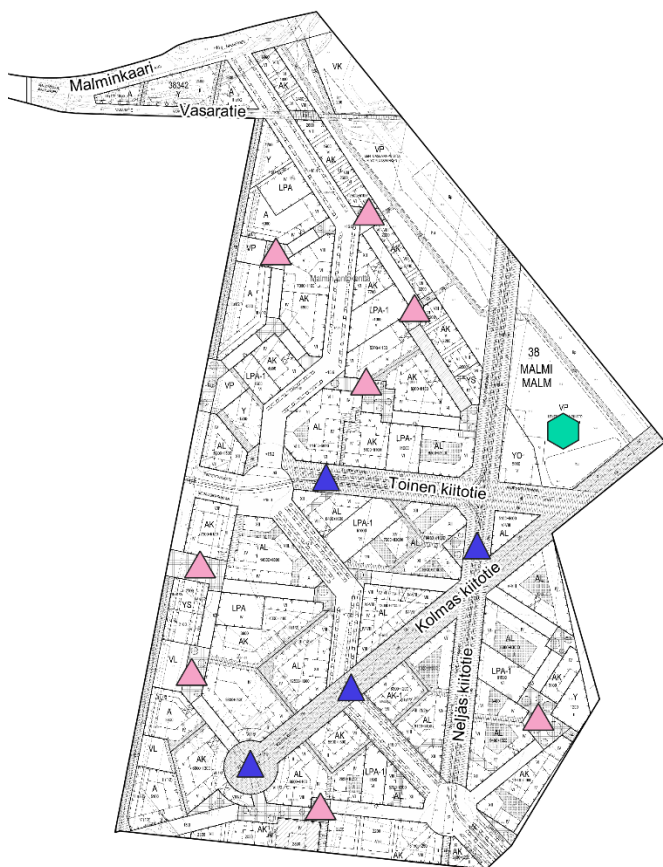
Nallenrinteenpuisto muodostaa osan koko Malminkenttää yhdistävästä puistoverkostosta. Puiston pohjois- ja itäosiin rakennetaan toiminnallisia alueita kuten leikki- ja urheilupaikkoja. Puiston länsi- ja eteläosat tulevat olemaan metsäisiä. Puisto muodostaa kevyen liikenteen yhteyden Malmin keskustaan. Puisto tulee olemaan lähipuisto alueen asukkaille ja se tarjoaa myös kiinnostavan kohteen alueen päiväkotij- ja koululaisryhmille. Luontevin paikka julkiselle taiteelle on puiston itäosassa.

4. Rauhamäenpuisto

Rauhamäenpuisto tulee sijaitsemaan asuinkeuhkojen välissä, korttelialueen keskellä. Puiston suunnittelun lähtökohtana on nykyisen puutarhamaisen ilmeen säilyttäminen ja puistosta voi muodostua kiehtova, salainen puutarha kortteleiden keskellä. Puistoon johtaa useita kävelyreittejä talojen välistä ja siellä tulee säilymään nyt paikalla sijaitseva vanha puutalo.

5. Malmin lentoaseman aukio

Malmin lentoaseman aukio sijaitsee vanhojen lentoaseman rakennusten, terminaalin ja hangaarin välissä. Nämä rakennukset on suojeltu kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokkaina rakennuksina. Malmin lentoaseman aukio ympäröivine rakennuksineen on ja tulee olemaan tärkeä paikka koko Malminkentällä.

KIITOTIENKORTTELIT

Kiitotienkortteleista muodostuu uuden Malminkentän keskus. Alueelle rakennetaan julkisia palveluita, liiketiloja sekä asuntoja noin 9 000 asukkaalle. Kiitotienkortteleiden koillisreunaa rajaava Lentoasemanpuisto tulee olemaan merkittävä viheralue. Alueen läpi kulkee Viikin–Malmin pikaraitiotie. Alueen asemakaava on vireillä ja rakentaminen käynnistyy arviolta 2030-luvulla.

Kiitotienkortteleista on tarkoitus rakentaa voimakkaan luonteen omaava keskusta-alue, joka antaa tunnistettavan identiteetin koko Malminkentän alueelle. Taide voi osaltaan tukea Kiitotienkortteleiden identiteetin rakentumista.

Taiteen keinoin voidaan myös käsitellä kentän rakentamiseen liittyviä ristiriitoja, tuoda historian kerroksia näkyväksi sekä luoda uusille asukkaille kodikas tunnelma uudella alueella.

Kiitotienkorttelit on tunnistettu alueeksi, missä yksityisiltä rakennuttajilta voitaisiin kerätä taidemaksua. Taidemaksu on kaupungin oman budjetin ohella yksi prosenttiperiaatteen rahoitustavoista (kts. rahoituksesta tarkemmin kpl 6). Taidemaksuilla voidaan toteuttaa pysyvien teosten lisäksi väliaikaista ja tapahtumallista taidetta, jolla voidaan tukea alueen muotoutumista, asukkaiden viihtymistä ja tunnelman ylläpitoa pitkän rakentamisen aikana.

Lentoasemanpuisto

Lentoasemanpuisto tulee olemaan Malminkentän keskeisin puistoalue. Siitä on suunniteltu noin 20 hehtaarin laajuista viheraluetta, joka avautuu kiilamaisesti lentoaseman rakennuksilta ja yhdistyy Fallkullan tilan peltoihin ja niittyihin. Lentoasemanpuisto yhdistyy alueen muihin viheralueisiin ja tarjoaa monipuoliset virkistysmahdollisuudet. Lentoasemanpuiston rakentaminen alkaa vuosikymmenen lopussa. Keskeisenä viheralueena ja vapaa-ajan vietto- paikkana Lentoasemanpuisto voi olla tärkeä paikka taiteelle.

Kiitotiet ja niiden päätyaukiot

Vanhat kiitotien linjaukset muodostavat osan alueen kaduista. Kiitotiet muodostavat laajoja, avoimia ja avaria katutiloja, jotka säilyttävät alueella lento- kentän mittakaavaa. Kiitoteistä muodostetaan alueen keskeisiä julkisia ulkotiloja, jotka on rajattu jalankululle ja pyöräilylle. Myös raitiotie on linjattu alueen läpi neljättä ja toista kiitotietä pitkin. Kortteleita halkova bulevardit ja päätyaukio voi toimia kiinnostavana ympäristönä taiteen integroimiselle.

Pienemmät aukiot

Vastapainona kiitoteiden ankaralle geometrialle ja suurelle mittakaavalle korttelirakenteesta tulee pienimittakaavaista ja vaihtelevaa. Tonttikadut suunnitellaan ilmeeltään pienimittakaavaisiksi ja ne katkeavat käännoksis- sään aukiomaisiksi jaetuiksi tiloiksi, joissa ensisijaisuus on jalankululla ja pyöräilyllä. Nämä monimuotoiset aukiotilat toimivat naapuruston keskeisinä kokoavina tiloina ja voivat olla kiinnostava paikka taiteelle.

Pohjakarttana on käytetty Kiitotienkorttelien kaavaluonnosta (16.9.2024). Kaava ei ole vielä lainvoimainen.

Uutta ja vanhaa Malmia yhdistävät keskeiset reitit

Koko Malmin alueelta on taideohjelman laatimisen yhteydessä tunnistettu kaksi keskeistä kevyen liikenteen reittiä, joilla on tulevaisuuden Malmilla entistä korostuneempi merkitys. Nämä reitit kulkevat osittain aiemmin esitellyjen potentiaalisten taidealueiden läpi, joten taiteen kokonaisuuden kannalta ja tarkempien teospaikkojen tutkimisen yhteydessä reitit on hyvä pitää mielessä. Taide voi olla laadukkaan katu- ja puistosuunnittelun lisäksi keino jäsentää kävelyn ja kevyen liikenteen yhteyksiä sekä luoda kiinnostavia arkisia kulkureittejä, joissa riittää koettavaa kauempaakin tuleville.

LUONTOARVOT ESIIN: VIHERREITIT

Longinoja ja sen ympäristö on monimuotoinen ja luontoarvoiltaan merkittävä luontokohde ja taimenpuro, Malmin läpi virtaava helmi. Se on merkittävä viherympäristö nykyisille malmilaisille, ja sen merkitys ulkoilun ja virkistytymisen paikkana tulee korostumaan entisestään tulevaisuudessa, kun alueelle muuttaa lisää asukkaita. Longinojan laakson läpi kulkevat kevyen liikenteen väylät ovat tärkeitä Malmin sisäisiä reittejä, jotka yhdistävät alueen eri osat toisiinsa. Taide voi tukea syvemmän luontosuhteen rakentumista, ja alue voi tarjota kiinnostavia lähtökohtia myös aineettomalle, tutkimukselliselle tai yhteisöllähtöiselle teokselle. Reitin varrelle, osoitteeseen Vanha Helsingintie 5, sijoittuu vanha koulu, joka on tarkoitus korjata ja ottaa uudelleen käyttöön opetustilana. Taiteen prosenttiperiaatteen mukaisesti kiinnostamiseen hankitaan taidetta peruskorjauksen yhteydessä.

KERROKSELLISEN KAUPUNKIRAKENTEEEN LÄPI: POIKITTAISREITTI

Malmin läpi kulkee kortteleita halkova poikittaisreitti. Reitti alkaa Ylä-Malmin Kirkkopuistosta ja kulkee Laidunpuiston läpi Ylä-Malmin-torille ja sieltä edelleen Ala-Malmin puolelle. Ala-Malmin torilta matka jatkuu Malmitalon ja uimahallin ohitse kohti Pikitehtaankortteleita. Nykyisellään kaupunkikuvasta erottuva reitti päättyy tänne. Tulevaisuudessa Pikitehtaankortteleiden ja Sunnuntaikortteleiden uudistamisen myötä yhtenäinen reitti jatkuu kohti Malminkentän keskuskortteleita eli Kiitotienkortteleihin. Sieltä reitti jatkuu kaupunkirakenteen sisällä Malminkentän eteläosaan, Lentoasemankortteleiden ja Nallenrinteen alueille. Reitin varrelle sijoittuu keskeisiä julkisia ulkotila ja rakennuksia, olemassa olevia ja vielä rakentamattomia. Reitistä muodostuu keskeinen väylä, joka yhdistää Malmin vanhemmat osat uusiin alueisiin. Poikittaisreitille sijoittuva julkinen taide voi muodostaa Malmin läpi kulkevan monikerroksellisen taidereitin ja vahvistaa yhteyttä uuden ja vanhan kaupunkirakenteen välillä.

6. JULKISEN TAIDETEOKSEN TILAAMINEN

Prosenttiperiaate julkisen taiteen rahoitusmallina

Helsingin kaupunki on Suomen suurin ja kansainvälisessä mittakaavassakin merkittävä julkisen taiteen tilaaja. Valtaosa kaupungin uusista julkisista taideteoksista rahoitetaan prosenttiperiaatteen kautta. Prosenttiperiaate on kansainvälinen käytäntö, jossa rakentamishankkeiden määrärahoista varataan tietty osuus – ei välttämättä juuri prosenttia – taiteen toteuttamiseksi rakennettavaan kohteeseen. Näin rahoitettua taidetta kutsutaan prosenttitaitteeksi.

Helsinki otti prosenttiperiaatteen käyttöön vuonna 1991, ja vuonna 2021 kaupunginhallitus vahvisti aiemmin määräaikaaisesti noudatetun käytännön pysyväispäätökseksi.²¹ Samalla prosenttiperiaate laajennettiin koskemaan myös kaupunkiuudistusalueita sekä täydennysrakentamista.

Kaupunki toteuttaa taiteen prosenttiperiaatetta:

- Kaupungin omissa merkittävissä talonrakennushankkeissa (uudisrakennukset ja perusparannukset)
- Kaupungin omissa merkittävissä katu- ja puistorakennushankkeissa (uudisrakentaminen tai peruskorjaus)
- Erikseen sovittavilla kaupunkiuudistus-, projekti- ja täydennysrakennusalueilla.

²¹ Helsingin kaupunginhallitus 13.12.2021 Prosenttiperiaatepäätös 940 §.

Prosenttiperiaatteeseen liittyy Helsingissä kaksi erilaista rahoitusmallia. Talonrakennus-, katu- ja puistohankkeissa rahoitus on osa kaupunkiympäristön toimialan **investointibudjettia**. Kaupunki voi vaihtoehtoisesti kerätä yksityisiltä rakennuttajilta ns. **taidemaksun** erikseen sovittavilla uusilla rakentuvilla alueilla, kaupunkiuudistusalueilla sekä täydennysrakentamisen yhteydessä. Taidemaksu perustuu rakennusoikeuden määrään ja kaupunki päättää sen suuruuden kullakin alueella ennen ensimmäistä tontinvarausta.²² Kertyvillä taidemaksuilla voidaan kaupungin päätöksen mukaisesti rahoittaa pysyvien taideteosten lisäksi myös väliaikaisia teoksia ja kulttuuritapahtumia.

Prosenttiperaatteen lisäksi kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala myöntää HAMille julkisen taiteen hankkimiseen vuosittaisen **määrärahan**. Sillä voidaan toteuttaa teoksia myös sellaisiin kaupunginosiin, joissa ei ole käynnissä kaupungin omaa rakentamista, ja näin vahvistaa taiteen alueellista tasa-arvoisuutta ja saavutettavuutta. Viime vuosina määrärahalla on toteutettu Helsingin Biennaalissa ensiesityksensä saaneita teoksia, jotka on Biennaalin jälkeen sijoitettu pysyvästi kaupunkiin.

Antti Laitinen: *Armour* (2016), Töölönlahdenpuisto. Kuva: Sonja Hyytiäinen / HAM.

²² Valtakunnallisesti tämä maksu on ollut 6–20 euroa/k-m² ja esimerkiksi Kalasatamassa 10 euroa/k-m² rakennuskustannusindeksiin sidottuna.

²³ Taidekilpailu ei ole sama asia kuin hankintalaissa tarkoitettu kilpailutus, kuten vaikkapa rakennusurakan tarjouspyyntökilpailu, vaan keino saada useita erilaisia teosehdotuksia tiettyyn paikkaan. Kilpailun jälkeen taidehankinta tehdään valitulta taiteilijalta suorahankintana. Taidekilpailumalleja on useita ja kilpailulla on omat sääntönsä, joita Suomen Taiteilijaseura ylläpitää ja valvoo. Lisätietoja taidekilpailuista: <https://www.artists.fi/fi/taiteilijalle/julkinen-taide>

Julkista taidetta saadaan kaupungin taidekokoelmaan myös **lahjoituksina**, joiden vastaanottamista HAM arvioi mm. taidemuseon kokoelmapolitiikan sekä taiteellisen korkeatasoisuuden perusteella ja kaupunkiympäristön toimiala (KYMP) paikan ja toteutettavuuden kannalta.

Hankintatapa

Taiteen hankkimista ohjaa lainsäädäntö sekä Helsingissä lisäksi kaupungin hankintaohjeistukset. Hankintalaissa on määritelty, että ainutlaatuinen taideteos voidaan hankkia **suorahankintana** eli hankintaa ei tarvitse kilpailuttaa. Suorahankinta perustuu siihen, että ainutlaatuisia taideteoksia ei ole mielekäästä eikä edes mahdollista vertailla toisiinsa hinnan tai laadun perusteella.

Julkiseen tilaan ei yleensä osteta valmista, olemassa olevaa taideteosta vaan taiteilijalta hankitaan tilaustyönä kokonaan uusi, paikkaansa suunniteltu teos. Julkisen taiteen suorahankinnan valmistelu on **kuratointityötä**, jossa otetaan huomioon laajasti erilaisia asioita: tekijän kiinnostavuus, potentiaali ja osoitetut näytöt, nykytaiteen ilmiöt, taideteokselle suunniteltu paikka ja sen erilaiset käyttäjät, kontekstit ja reunaehdot, rakennushankkeen erityispiirteet ja taideteoksen elinkaareen, ylläpitoon ja huoltoon liittyvät asiat.

Rahoituksen ja aikataulun salliessa kaupunki voi myös järjestää **taidekilpailun** sopivan taiteilijan löytämiseksi sekä vaihtoehtoisten teosehdotusten saamiseksi tiettyyn paikkaan.²³

Toimijat taidehankkeissa Malmilla

Julkisen taiteen hankkeissa sovitetaan yhteen taiteellinen työskentely sekä taideteoksen ja rakentamisen reunaehdot. Tämä edellyttää joustavaa, ratkaisukeskeistä ja moniammatillista yhteistyötä, johon osallistuvat taiteilijan lisäksi julkisen taiteen asiantuntijat (mm. kuraattorit, taidemuseon arkkitehti ja konservaattori), rakentamisen ammattilaiset (projektinjohtajat, arkkitehdit, suunnittelijat, kaavoittajat jne.), muut suunnittelijat ja asiantuntijat sekä myös tilojen käyttäjät.

Alla kuvataan eri toimijoiden roolit tarkemmin Malmin taideohjelman toteuttamisessa.

Ohjausryhmä

Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata ja seurata taiteen prosenttiperiaatteen toteuttamista Malmilla. Ohjausryhmä on tunnistanut taiteen paikat ja laatinut Malmin taideohjelman tätä työtä tukevaksi dokumentiksi.

Ohjausryhmä varmistaa taidehankintojen oikea-aikaisen käynnistämisen ja yhteensovittamisen rakennushankkeiden kanssa sekä tekee teoskohtaiset määräraha-arviot. Ohjausryhmä siis valvoo, että taidehankkeiden toteuttamisen aikataulu ja rahoitus huomioidaan vuosittain kaupungin talousarvion valmistelun yhteydessä. Taidehankkeiden ohjelmointi ja tarvittavan määrärahan arviointi tehdään yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan puisto- tai katusuunnittelusta sekä infrainvestointien ohjelmoinnista vastaavien henkilöiden kanssa.

Lisäksi ohjausryhmä varmistaa, että jokaisella yksittäisellä taidehankkeella on oma taidetyöryhmä, jonka työtä ohjausryhmä tukee.

Ohjausryhmää vetää kaupunginkanslia ja siinä ovat mukana lisäksi HAMin, KYMPin ja KUVAn asiantuntijat:

- Julkisen taiteen päällikkö, HAM
- Kuraattorit, HAM
- Arkkitehti, HAM
- Julkisen taiteen koordinaattori, KYMP
- Yleisten alueiden maisemasuunnittelusta vastaava henkilö, KYMP
- Asemakaavoituksen tiimipäällikkö, KYMP
- Infrainvestointien ohjelmoinnista vastaava henkilö, KYMP

- Aluerakentamisen projektihenkilöt, kanslia
- Kulttuurikeskuksen johtaja, KUVA

Ohjausryhmä kokoontuu 1–3 kertaa vuodessa tai aina tarvittaessa. Ohjausryhmä kuulee tarvittaessa eri alojen asiantuntijoita osana työskentelyään.

Kaupungin talonrakennushankkeiden ohjausryhmän rooli on erilainen: niihin sisältyvät prosenttitaidehankkeet etenevät omalla vakiintuneella prosessillaan, jossa KYMPin ja HAMin asiantuntijoista koostuva ohjausryhmä tapaa puolivuositain ja vahvistaa tulevat talonrakennushankkeet, joissa prosenttiperiaatetta sovelletaan.

Taidetyöryhmä

Taidetyöryhmä ohjaa ja valvoo yksittäisen taidehankkeen etenemistä tietyssä kohteessa. Taidetyöryhmä muodostetaan sellaisille rakennushankkeille, joissa on prosenttiperiaatteen mukainen rahoitus taiteelle. Työryhmä kartoittaa taiteen mahdollisuudet ja reunaehdot kohteessa. Se vahvistaa taitelijavalinnan HAMin esityksestä ja ohjausryhmää kuullen, hyväksyy luonnoksen ja auttaa omalla asiantuntemuksellaan taiteilijaa työssään.

Taidetyöryhmää vetää HAMin taideasiantuntija. Taidetyöryhmään kuuluvat lisäksi rakennushankkeesta vastaava tilaajan edustaja (KYMP / Kanslia), alueen kaavoittaja ja tapauskohtaisesti mm. tilan käyttäjien edustajat (KASKO / KUVA) sekä muut tarvittavat asiantuntijat (kuten arkkitehti, suunnittelijat).

Taideasiantuntija

Helsingin kaupungin julkisen taiteen hankkeissa asiantuntijana toimii HAM Helsingin taidemuseo. HAM ehdottaa taiteilijoita hankkeisiin, ohjaa taiteilijaa luonnosvaiheessa ja käy tämän kanssa teoksen sisältöön, muotoon ja toteutustapaan liittyvää kuratoriaalista vuoropuhelua. Lisäksi taideasiantuntija tuo teokseen ja sen suunnitteluun liittyviä kysymyksiä keskusteluun aluerakentamisen projektinjohtajan, ylläpidon ja tarvittavien asiantuntijoiden kanssa ennen kuin valmis luonnos esitellään taidetyöryhmälle. HAM seuraa teoksen toteutusvaihetta ja tarvittaessa neuvoo ja koordinoi osapuolten yhteistyötä. Teosten valmistuttua HAM viestii niistä ja huolehtii niiden liittämisestä kaupungin taidekokoelmaan. Taideasiantuntijatyötä ohjaa taidemuseon **kokoelmapoliittinen ohjelma**.²⁴

²⁴ HAM Helsingin taidemuseo (2024): HAM Helsingin taidemuseon kokoelmapoliitiikka 2024–2028.

HAM ylläpitää taidekokoelmaa myös tuleville sukupolville. HAM koordinoi, ohjeistaa ja valvoo taideteosten **ylläpitoa**: konservointia, huoltoa, korjauksia sekä aikanaan teosten elinkaaren päätyttyä niiden hallittua poistoa. Ylläpito toteutetaan tiiviissä yhteistyössä ja sovitun työnjaon mukaisesti KYMPin kanssa.

Tilaaaja

Taideteosluonnosten ja taideteosten tilaajana toimii talonrakennushankkeissa ja yleisillä puisto- ja katualueilla **kaupunkiympäristön toimiala** (KYMP). Tilaajaa edustaa taidetyöryhmässä yleensä rakennushankkeesta vastaava projektinjohtaja. Niillä projektialueilla, joilla kerätään taidemaksu, toimii tilaajana **kaupunginkanslia**. Tilaajaa edustaa tällöin taidetyöryhmässä yleensä aluerakentamisen projektinjohtaja. Tilaaja allekirjoittaa luonnos- ja teostilauksopimukset kaupungin puolesta ja hoitaa teoksen maksuerät.

Kaupunkiympäristön asiantuntijat

Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelun projektinjohtajat vastaavat siitä, että taidehankinnat **ohjelmoidaan** eli aikataulutetaan ja budjetoidaan toteutettavaksi osana rakennushankkeita.

Rakennushankkeesta vastaavat projektinjohtajat koordinoivat teoksen suunnittelu- ja toteutusvaiheessa rakennushankkeen ja taideteoksen yhteensovittamisesta. Tämä tarkoittaa mm. taideteoksen teknistä ja käytännön integroimista kohteeseen yhteistyössä taiteilijan, HAMin, tarvittavien asiantuntijoiden, rakennuttajan ja urakoitsijan kanssa. KYMP vastaa myös rakennushankkeen aikataulusta, johon taideteoksen toteutus yhteensovitetään. KYMPin asiantuntijat ottavat tarvittaessa kantaa teoksen toteutuksen tekniisiin ja turvallisuutta koskeviin seikkoihin.

KYMP vastaa siitä, että taideohjelmassa määritetyt mahdolliset julkisen taiteen paikat viedään Helsingin kaupungin paikkatietopalveluun.

KYMPin ylläpidon asiantuntijat toteuttavat myös kaikkien valmiiden julkisen taiteen kokoelmateosten ylläpitoa yhteistyössä HAMin kanssa.

Kaupunginkanslia

Kaupunginkanslian aluerakentamisen yksikön projektinjohtaja toimii Malmin taideohjelman ohjausryhmän puheenjohtajana ja vastaa ryhmän koollekutsusta. Kanslia hallinnoi tontinluovutusehdoissa määriteltyä taidemaksua ja toimii näissä taidehankkeissa tilaajana.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan (KUVA) asiantuntijat osallistuvat Malmilla ohjausryhmän sekä tarpeen mukaan taidetyöryhmien toimintaan alueen asiantuntijoina.

Koska kaupungin taidekokoelma kuuluu KUVAn toimialan vastuualueelle, taiteilijavalintaa ja teoksen tilaamista valitulta taiteilijalta koskevat viranhaltijapäätökset tehdään HAMin esityksen pohjalta KUVAssa. KUVAssa tehdään viranhaltijapäätös myös valmiin teoksen liittamisestä taidekokoelmaan.

Taiteilija

Taiteilija laatii teossuunnitelman eli luonnoksen kohteeseen saamiensa lähtötietojen ja reunaehtojen pohjalta ja kuratoinnin ohjaamana. Taiteilija toteuttaa teoksen hyväksytyn luonnoksensa mukaisesti ja vastaa teoksen toteutukseen osallistuvien alihankkijoidensa työstä. Taiteilijalla on tekijänoikeudet teokseen ja laatimaansa luonnosaineistoon.

Muut asiantuntijat

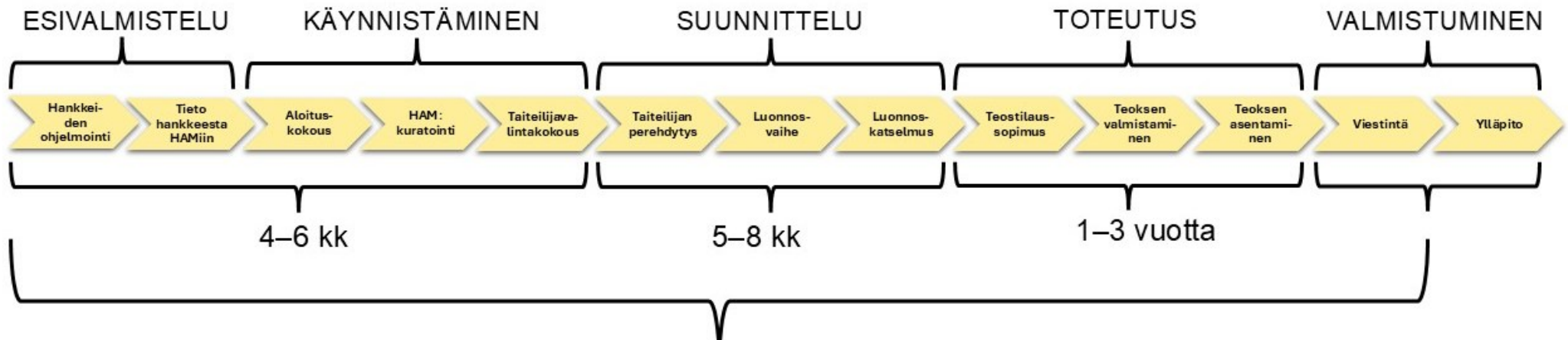
Julkisen taiteen hankkeisiin osallistuu tapauskohtaisesti myös joukko muita eri alojen asiantuntijoita. Rakennuksen, puisto- tai katutilan suunnittelijoilla on keskeinen rooli taideteoksen yhteensovittamisessa kohteeseen sekä taiteen sijoittelun ja reunaehtojen määrittelyssä. Lisäksi taidehankkeessa voidaan tarvita esimerkiksi rakennesuunnittelijan, geosuunnittelijan, valosuunnittelijan, sähkösuunnittelijan, ylläpitohenkilöstön, ääniasiantuntijan tai konservaattorin osaamista.

Maria Duncker: *Liian painavat vieraat* (2010), Salmisaarenranta. Kuva: Maija Toivanen / HAM.

Taideohjelmasta taideteokseen: taidehankkeen vaiheet Malmilla

Taidehanke etenee viidessä vaiheessa: **esivalmistelu ja ohjelmointi**, **taidehankkeen käynnistäminen**, **teoksen suunnittelu**, **teoksen toteutus** ja **teoksen valmistuminen**, jonka jälkeen alkaa teoksen **ylläpito**. Taidehankkeen käynnistämisestä valmiiseen teokseen tarvitaan yleensä vähintään puolitoista vuotta.

Esivalmistelu ja ohjelmointi

Esivalmisteluun liittyy taiteen paikkojen tunnistaminen ja priorisointi, taidehankkeiden aikataulutus ja budjetointi. Malmilla tätä työtä tekee ohjausryhmä tiiviissä yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa. Tunnistetut taiteen paikat on kirjattu tähän taideohjelmaan ja merkitty kaupungin sisäisessä käytössä olevaan paikkatietopalveluun (paikkatietovipunen). Kaikkiin tässä ohjelmassa esitettyihin paikkoihin ei välttämättä tulla toteuttamaan taidetta. Malmin taideohjelman ohjausryhmän tehtävänä onkin priorisoida taiteen paikat ja laatia niille määräraha-arviot yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan vastaavien katu- tai puistosuunnittelijoiden kanssa.

Ohjelmoinnissa kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelun projektinjohtaja aikatauluttaa taidehankkeet osaksi rakennushankkeita ja varaa rahoituksen teoksille. Malmin taideohjelman ohjausryhmä valvoo, että tulevat taidehankkeet ohjelmoidaan osaksi rakennushankkeita.

Käynnistäminen

Käynnistysvaiheessa aloitetaan taidehankkeen suunnittelu kohteeseen. Käynnistämistä koordinoi ohjausryhmä, joka tunnistaa, missä vaiheessa taide on tärkeää ottaa mukaan osaksi paikan suunnittelua. Tämän jälkeen kootaan hankekohtainen taidetyöryhmä, joka kartoittaa kohteen reunaehdot sekä taiteen mahdollisuudet. Tämän jälkeen HAM valmistelee **taiteilijavalintaa** ja ehdottaa työryhmälle sopivia taiteilijoita. Kun työryhmä on valinnut taiteilijan ja taiteilijavalinnasta on tehty KUVAn viranhaltijapäätös, KYMP tai kanslia tilaa taiteilijalta teossuunnitelman eli luonnoksen.

Suunnittelu

Suunnitteluvaiheessa taiteilija laatii luonnoksen, joka sisältää teosidean lisäksi aikataulun, toteutustavan ja materiaalit sekä kustannusarvion. HAM ohjaa taiteilijan luonnostyötä. Taiteilija, HAM, tilaaja ja kohteen suunnittelijat tekevät tiivistä yhteistyötä, jotta teos ja kohteen muu suunnittelu saadaan yhteensovitettua. Luonnoksen laatimiseen tarvitaan vähintään neljä kuukautta. Kun luonnos on valmis, se käsitellään ensin HAMissa ja sen jälkeen se esitellään taidetyöryhmässä, jossa päätetään luonnoksen hyväksymisestä.

Toteutus

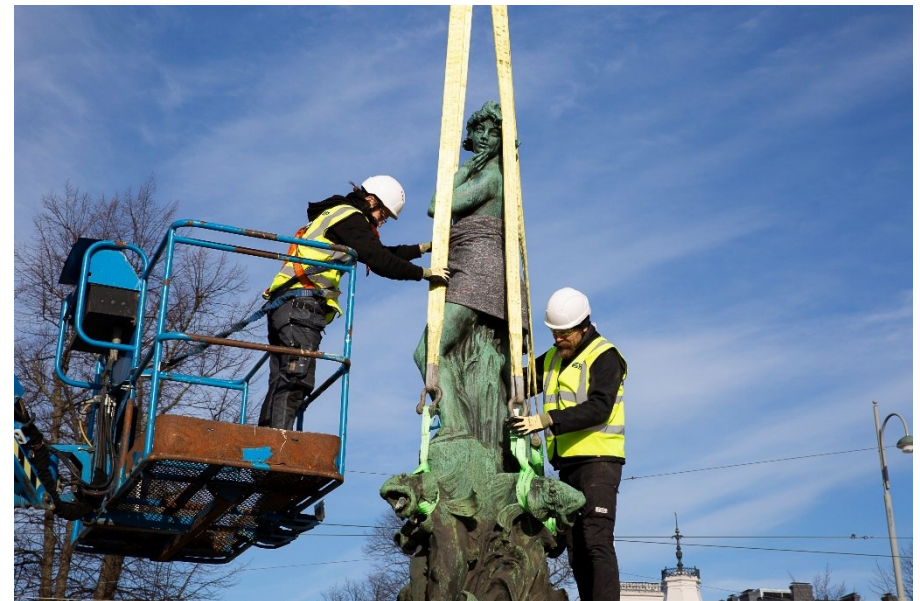
Toteutusvaiheen aluksi tehdään tarvittavat viranhaltijapäätökset teoksen tilaamisesta taiteilijalta ja valmiin teoksen liittämiseksi kokoelmaan. Tämän jälkeen tehdään teostilaussopimus taiteilijan ja tilaajan välillä. Taiteilija valmistaa teoksen luonnoksen mukaisesti omien alihankkijoidensa kanssa ja

yleensä myös vastaa teoksen asentamisesta. Myös toteutusvaiheessa vuorovaikutus taiteilijan, HAMin, KYMPin liikenne-, katu- tai puistosuunnittelun projektinjohtajan, muiden suunnittelijoiden ja urakoitsijan välillä on tärkeää, jotta teoksen toteutuksen yksityiskohdat ja aikataulu saadaan tarkennettua. KYMP vastaa teoksen perustusten sekä infran (mm. valaistus, LVIS-ratkaisut ja maisemointi) suunnittelusta ja toteutuksesta.

Valmistuminen

Kun teos on valmis ja asennettu, sille tehdään vastaanottotarkastus ja se siirtyy kaupungin omaisuudeksi ja vastuulle. HAM liittyy teoksen kaupungin taidekokoelmaan, jota se hallinnoi. HAM dokumentoi valmistuneen teoksen ja viestii siitä.

Yleisille alueille, kuten puistoon tai katutilaan, valmistuneelle teokselle pyritään järjestämään julkistamistilaisuus. Valmis teos siirtyy **ylläpidon** piiriin, jota ohjaa teokselle määritelty elinkaari ja taiteilijan toimittama teosselvitys.

Havis Amandan siirto konservoitavaksi vuonna 2023. Kuva: Sonja Hyytiäinen / HAM.

7. KULMAKIVENÄ VASTUULLISUUS

Helsingin kaupunki on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaan. Tämä tarkoittaa, että kaupunki on sitoutunut panostamaan ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyys-teen. HAMissa on vuonna 2024 luotu oma vastuullisuusohjelma, joka koskettaa myös julkisen taiteen asiantuntijatyötä. Lisäksi teosten liittäminen museokokoelmaan tuo mukanaan erityisiä vastuita mm. museolain, museoalan eettisten ohjeiden ja kokoelmapolitiikan pohjalta.

Ekologinen kestävyys

Ekologisen kestävyys näkökulmasta Helsingin kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä ja uudessa kaupunkistrategiassa hiilinnollatavoite on asetettu vuoteen 2040. Malmin keskusta on ollut esimerkki kohteena kahdessa ilmastonmuutokseen liittyvässä tutkimushankkeessa, joissa on tunnistettu toimintakeinoja²⁵, joilla voidaan tukea Malmin keskustaa hiilineutraalina ja ilmasto-asiasta asemanseutuna. Malmin keskustan suunnittelu monipuolisen palvelutarjonnan, sekoittuneiden toimintojen ja kestävien liikkumismuotojen aluekeskuksena on erinomainen lähtökohta ilmasto-asiasta näkökulmasta.

Yleisesti rakennusala muodostaa merkittävän osan ilmastopäästöistä ja Helsingin kaupunki on ottanut käyttöön rakennuksen elinkaaren hiilijalanjäljen raja-arvon sekä laatinut ohjeistuksen rakentamisen hiilijalanjäljen laskemiseen ja raportointiin.²⁶ Julkinen taide toteutuu suurelta osin osana rakentamista, joten myös sen toteutuksessa on tärkeää ottaa ympäristöasiat sekä

²⁵ HSY:n SMART-MR- ja Aalto-yliopiston AELCLIC-hankkeet.

²⁶ Kaupunkiympäristölautakunta. Päätös 380 § Hiilineutraali Helsinki, hiilijalanjäljen raja-arvo, kaupunkiympäristön toimiala 21/20.6.2023 sekä Helsingin kaupunki (2023). Ohje rakennuksen elinkaaren hiilijalanjäljen laskemiseen ja tulosten raportointiin, versio 7.11.2023.

ekologinen kestävyys huomioon. Esimerkiksi teoksen materiaalivalinnoilla, kuljetusketjujen minimoimisella, pitkällä elinkaarella sekä teoksen tuotantotavoilla voidaan vaikuttaa teoksen hiilijalanjälkeen. Toisaalta taide voi sisältyä myös kasvattaa ymmärrystä ekologisesta kestävydestä ja luontosuhteesta.

Kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen vastuullisuus

Taide on voimavara muuttuvina ja epävarmoina aikoina. **Kulttuurisen kestävyden ja vastuullisuuden** kannalta taiteella julkisessa tilassa on merkittävä rooli. Julkinen taide muodostuu osaksi jaettua ja jatkuvasti uudistuvaa kulttuuriperintöä, historiaa ja taidehistoriaa. Parhaimmillaan taide voi toimia yhdistävänä ja keskinäistä ymmärrystä lisäävänä yhteiskunnallisena voimavarana.

Pääkaupunkiseutu on monimuotoinen, monikielinen ja monikulttuurinen ympäristö. Helsingissä paikallisuus ja kansainvälisyys kytkeytyvät yhteen luoden edellytyksiä avaraan maailmankuvaan ja aktiiviseen vuorovaikutukseen ja dialogiin. Tämä heijastuu myös taiteilijavalintoihin, sisältöihin ja julkisen taiteen kokoelman kartuttamiseen. Malmilla julkisen taiteen toteutus nojaa alueen rikkaaseen historiaan ja huomioi paikallisten yhteisöjen monimuotoisuuden.

Julkinen taide edistää myös kaupungin **sosiaalista vastuullisuutta**. Se tuo taiteen ja taidekokemukset kaikkien kaupunkilaisten ulottuville. Osana kaupunkikuvaa taide tukee mielekkäitä elinympäristöjä ja merkityksellistä arkea. Viestintä, teosesittelyt sekä teosten taustoitukset syventävät teosten kokemista. Vastuullinen taiteen tilausprosessi huomioi myös taiteilijan työn erityislaatuisuuden vapaana luovana toimintana.

Taideohjelma auttaa tuomaan näkyviksi ja sitouttamaan toimijat hyviin käytäntöihin ja yhteistyöhön. Toimiva yhteistyö ja prosessit auttavat taiteilijaa saavuttamaan mahdollisimman hyvän taiteellisen lopputuloksen, jossa on sovitettu yhteen julkisen tilan reunaehdot, kunkin paikan ominaispiirteet sekä kaupunkilaisten, tilaajan ja ylläpidon näkökulmat.

Julkinen taiteen hankkeissa noudatetaan Helsingin hankintoihin liittyviä ohjeita sekä tilaajavastuulakia. Lisäksi **taloudelliseen vastuullisuuteen** liittyy

taidehankkeiden riittävä budjetointi, yhteismitalliset sopimusehdot sekä reilu taloudellinen korvaus taiteilijan työstä.

Yksityiskohta Ninni Luhtasaaren teoksesta *Nenäkkäin* (2021) Kukanniityn päiväkodista. Teos kuuluu *Versot*-teoskokonaisuuteen. Kuva: Kirsi Halkola / HAM.

Vastuu teoksista: Julkisen taideteoksen ylläpito ja kuuluminen museokokoelmaan

Valmistuneet prosenttiperiaatteella toteutetut teokset ovat Helsingin arvo-omaisuutta. Ne liitetään kaupungin taidekokoelmaan, jota HAM Helsingin taidemuseo hallinnoi. Teosten tiedot, kuvat ja dokumentit talletetaan kokoelmanhallintajärjestelmään, josta saadaan vuosittainen kokoelman kirjanpito-raportti.

Teosten kuuluminen **museokokoelmaan** turvaa teoksia. Se tarkoittaa, että teosten käsittelyssä ja säilyttämisessä noudatetaan yhdenmukaisia prosesseja ja käytäntöjä, jotka on koottu taidemuseon kokoelmapolitiikaksi. Museokokoelmaan kuuluvien teosten omistajaa ja hallinnoijaa sitovat lisäksi museolaki ja museotalouden eettiset ohjeistukset.

Taiteilijan oikeuksia teokseensa suojaa myös tekijänoikeuslaki, jossa määrätään mm. teoksen mahdollisesta muuttamisesta ja teoksen kuvien julkaisemisesta. Taidemuseo valvoo, että teos pysyy elinkaarensa aikana sellaisena, jollaiseksi taiteilija on sen alun perin tarkoittanut, ja ohjaa tarvittaessa toimenpiteitä, joilla teosta kunnostetaan.

Teoksen **ylläpito** - elinkaarta ja tulevaa huoltotarvetta - pyritään ennakoimaan jo silloin, kun uusia teoksia vasta kuratoidaan ja suunnitellaan. HAM ja tarvittaessa KYMPin asiantuntijat neuvovat taiteilijaa mahdollisimman kestävien materiaalien ja työtapojen valinnoissa. Kaikki materiaalit kuitenkin vanhenevat, ja Suomen ilmasto on haastava ulkotiloissa sijaitseville teoksille. Teokset ovat myös alttiina tahallisille ja tahattomille ihmisten aiheuttamille vaurioille, eliöille ja muille luonnonvoimille.

Kaikki teokset vaativat elinkaarensa aikana huolenpitoa. Julkisten teosten ylläpitoon kuuluvat teoksen konservointi ja korjaukset; toistuvat puhdistukset kuten pesut; tekniset huollot kuten sähköjen ja laitteistojen kunnossapito ja uusiminen; ja ympäristön kuten perustusten, laatoitusten ja kasvillisuuden kunnossapito. KYMP ja HAM jakavat vastuun teosten ylläpidosta keskinäisen ylläpitosisimuksensa ja asiantuntemuksensa mukaisesti.

Joskus teoksen materiaalit tai tekniikka saattavat vanheta tai kulua peruuttamattomasti, teos saattaa eri syistä kärsiä vaurioita tai kokonaan tuhoutua, tai teoksen alkuperäiseen paikkaan tulee kaupunkikuvallisia muutoksia. Teos, jonka elinkaari on päättynyt tai jota ei enää voida esittää taiteilijan tarkoittamalla tavalla, voidaan poistaa määrätyllä prosessilla.

Yngve Bäckin Piazza-teoksen uudelleen asennus Valkoiseen saliin. Hanna Kukkorelli / HAM.

8. KOHTI TAIDEHANKINTOJA

Tämän taideohjelman on tarkoitus olla ajassa elävä ja päivittyvä työkalu, joka ohjaa ja luo suuntaviivat julkisen taiteen toteutukseen Malmille. Taidehankintojen toteutuksen aikataulu on pitkä, sillä Malmi on muutoksessa ja rakentuu tulevien vuosikymmenten aikana. Näin myös taiteen toteutuksen aikataulu on riippuvainen rakennushankkeista ja elää rakentamisen mukana.

Taideohjelman pohjalta Malmille tilataan johdonmukaisesti julkista taidetta. Tämä tarkoittaa ohjausryhmän järjestäytymistä ja kokoontumista, jo alkaneiden ensimmäisten taidehankkeiden toteutusta Ala-Malmin puistoon ja Malmin peruskoululle (Kirkonkyläntie 17) sekä seuraavien taidehankkeiden käynnistämisen valmistelua. Kaupparaitin taidehankinnan valmistelu käynnistyy syksyllä 2025. Seuraavina vuosina ajankohtaisiksi tulevat Nallenrinteen, Lentoasemankortteleiden ja Pikitehtaankortteleiden taidehankkeet. Viimeisimmäksi käynnistyvät Kiitotienkortteleiden taidehankkeet, jotka alkavat 2030-luvulla.

Taideohjelman valmistumisen jälkeen jatketaan taidehankintojen tarkempaa suunnittelua. Seuraavaksi laaditaan suunnitelma taidemaksun keräämisestä ja käytöstä Kiitotienkortteleiden alueella. Samalla täsmennetään vastuut ja prosessit taidemaksulla rahoitettujen kulttuuritapahtumien järjestämisestä.

Toisena mahdollisena jatkoaskeleena on konseptoida Malmin julkisen taiteen sisällöllisiä ulottuvuuksia tarkemmin taideohjelman pohjalta. Tässä työssä **kuratoriaalinen konsepti** voi olla hyödyllinen työkalu, joka syventyy taiteen sisältöihin ja hahmottelee, minkälaista temaattista taidekokonaisuutta rajatummalle alueelle tavoitellaan. Malmilta on alustavasti tunnistettu muutamia rajatumpia alueita, jotka saattaisivat hyötyä kuratoriaalisesta konseptista. Näihin lukeutuu Lentoasemanpuisto, Kiitotienkorttelit sekä Malmin alueen ympyräreitit, joista voisi muodostua alueelle taidelenkkejä.

LÄHTEET:

Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse. (2019). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organization. Regional Office for Europe.

HAM Helsingin taidemuseo (2024). HAM Helsingin taidemuseon kokoelmapolitiikka 2024–2028.

HAM Helsingin taidemuseo (2024). HAM Helsingin taidemuseon: Strategia 2024–2028.

Helsingin kaupunki (2024). Suunnittelu ja kaavoituskatsaus 2024.

Helsingin kaupunki (2024). Helsinki rakentaa hyvää elämää. Helsingin arkkitehtuuriohjelma.

Helsingin kaupunki (2023). Kaupunkiympäristön aineistoja 2023:1. Kulttuuriympäristöohjelma 2023-2028. Kulttuuriympäristöt helsinkiläisten voimavarana.

Helsingin kaupunki (2021). Kasvun paikka - Helsingin kaupungin kaupunkistrategia 2021–2025.

Helsingin kaupunki (2020). Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030.

Helsingin kaupunki (2016) Malminkentän kaavarunko.

Lento, Katri (2004). Puutarhakaupungissa lapsetkin kasvavat pidemmiksi. Kulosaaren huvilakaupunki, Vantaan puistokylä, Puu-Käpylä ja Tapiola suomalaisina puutarhakaupunkisovelluksina. Tekniikan Waiheita, 22:3 (2004), s. 35–43.

Marttinen, Vesa (2023). "Me olemme Malmin mustalaisia". Yle, 25.9.2023.

Mentu, Sakari. & Björkman, Johanna (2019). Malmi, Ympäristöhistorianselvitys ja ominaispiirteet. Helsingin kaupungin julkaisuja osana Malmin keskustavisiotyötä.

Mäki, Netta & Sinkko, Harri (2022). Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2021/2022 ja väestömuutokset vuonna 2021. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia (2022).

Taiteen edistämiskeskus (2024). Kansalaisten käsityksiä taiteesta osana arkiympäristöä ja julkisia tiloja 2024.

Okkonen, Onni (1949): Gallen-Kallela, Elämä ja taide. Suomalainen tiedeakatemia. WSOY.

Kaupunkilaisten ja
asukkaiden on mahdollista
saada tietoa Malmin taiteen
kokonaisuudesta ja
toteutuksesta Uutta
Helsinkiä -sivuston kautta:
www.hel.fi/malmi

**Helsingin kaupunki
kaupungin kanslia**

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641

www.hel.fi